

Directa

publicació quinzenal

Núm 426

Del 8/3 al 21/3 de 2017

2€

www.directa.cat

SIS ANYS DE GUERRA A

SÍRIA

20-24

Famílies i advocacia alerten que el tancament de la Model pot afectar el contacte amb les preses **8-11**

Costas Lapavitsas: "Syriza ha traït les classes populars i ha matat l'esperança. Ha fet molt mal" **12-15**

Associacions de mestres volen recuperar la tercera hora acadèmica de Literatura catalana **26-27**

Estibadors, l'últim fre a l'abordatge dels ports

El govern espanyol obre la porta a una liberalització del sector que amenaça amb la pèrdua de drets laborals i més de 6.000 acomiadaments

PÀG 3-7

D

Directa

publicació quinzenal

EDITA:
La Directa SCCL
C. Riego núm. 37 baixos esquerra 08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat - www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

LLICÈNCIA CREATIVE COMMONS: Reconeixement-No
Comercial-Sense Obra Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

Estirant del fil

Grup d'investigació

Al peu del canó

Jesús Rodríguez, Anna Celma

Miralls

Gemma Garcia

Cruïlla

Vicent Almela, Guille Larios

Impressions

Adrián Crespo, Isabel Benítez

Roda el món

Oriol Andrés, Roger Suso

Poca Broma

Gerard Casadevall

Expressions

Misael Alerm, Àlex Romaguera,

Daniel Bastús

La indirecta

Àlex Romaguera, Mariana Cantero

Coordinació web

Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia,

Maties Lorente

Audiovisuals

Sònia Calvó, Estel·la Marcos

Fotografia

Víctor Serri

Il·lustració

Ricardo Hermida, Lluís Ràfols

Correcció

Laia Bragulat

Edició

Jesús Rodríguez

Projecte gràfic

Hugo Cornelles

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat

Gestió web

Jamgo Cooperativa Tecnològica

Administració i subscripcions

Ester Mora

Difusió i Publicitat

Ferran Domènech

Comercial i distribució

Paula Rodríguez

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS

COL-LABORADORS: Berguedà, Bages i Solsonès ('L'Apunt'); Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona; Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Palma; Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre

CONTACTES:

General directa@directa.cat

Redacció redaccio@directa.cat

Opinió opinio@directa.cat

Cultura expressions@directa.cat

Subscripcions subscripcions@directa.cat

Publicitat publicitat@directa.cat

Distribució distribucio@directa.cat

Benvingut 'Salto'

/ VÍCTOR SERRI

Redacció

@La_Directa

Després de mantenir la intriga durant uns mesos, aquesta setmana ha sortit a la llum *El Salto*. Es tracta d'un nou mitjà que agrupa diferents projectes de comunicació crítica d'arreu de l'Estat espanyol com *Diagonal*, *Píkara Magazine*, *El salmón* contracorriente o *AraInfo*. Els suports en què es presenta són dos: d'una banda, un web d'actualitat informativa que s'estrenarà els propers mesos (mentrestant, el podem seguir al bloc saltamos.net); de l'altra, una publicació mensual de 72 pàgines amb reportatges en profunditat i que tindrà cinc edicions territorials: Andalusia, Galícia, Navarra, Aragó i Madrid. El projecte parteix de l'autogestió i l'assemblearisme i adopta la forma jurídica de cooperativa.

I us deveu preguntar, quina relació té la DIRECTA amb aquest

projecte? Nosaltres venim d'una època de transició cap a la constitució de la cooperativa que ha representat la culminació de molts esforços col·lectius; la Directa ja ha fet el seu salt particular. A partir d'ara, col·laborarem amb *El Salto* compartint continguts i arxius fotogràfics -*lo mío es tuyo*-, traduint articles, donant suport en la difusió i les campanyes de cerca de noves subscriptores, fent investigacions conjuntes, etc.

De fet, hem col·laborat amb alguns dels mitjans que integren aquest nou projecte durant molts anys i ho continuarem fent. El nostre compromís amb ells es manté i no descartem noves formes de col·laboració. Finalment, desitgem molta sort i encerts a aquesta nova aventura en què s'han embarcat les companyes de trinxera informativa. ◀

Fe d'errades: Al subtítol del reportatge de la secció *Expressions* de la DIRECTA 425 titulat 'Guerras i patiment, la història en vinyetes', es deia erròniament que 'Reportajes' és una sèrie editorial de diversos autors, però és una obra exclusiva de Joe Sacco.

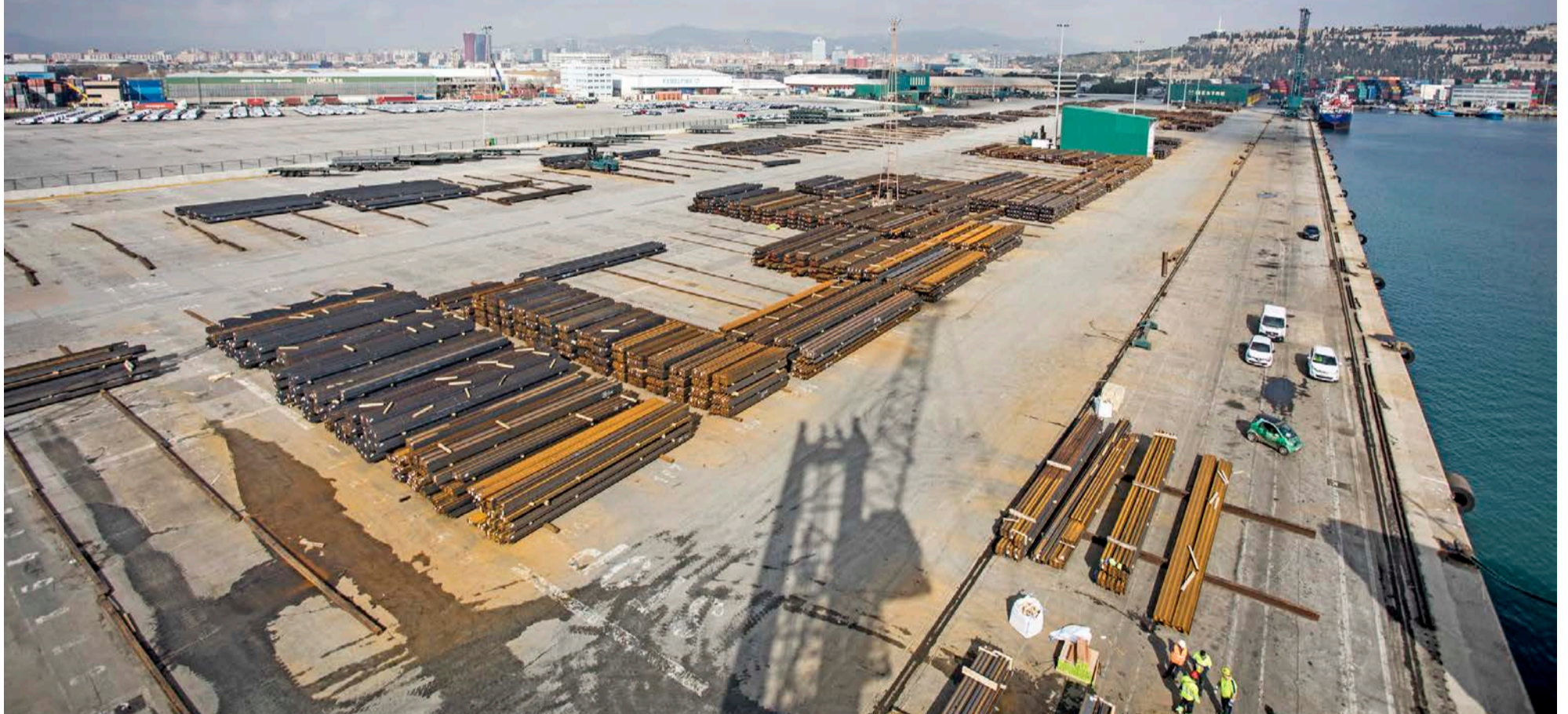
VOLEM SABER LA TEVA OPINIÓ: Quin article t'ha agradat més del número? Què hi trobes a faltar? Quins canvis hi faries? Quins temes no toquem i podríem tractar?
ESCRIU-NOS a directa@directa.cat

L'any 2014, una sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea va condemnar l'Estat espanyol per restriccions a la llibertat d'establiment de les empreses internacionals que volen operar als ports. Patronal i sindicats van negociar un canvi en la legislació que permetés adaptar la llei d'estiba a la sentència europea. El 24 de gener passat, el consell de ministres va signar un reial decret que la plantilla considera inacceptable. El Congrés espanyol, on el PP està en minoria i amb tota l'oposició en contra, hauria d'aprovar-lo en un període de 30 dies des de la seva publicació

L'estiba tensa la corda

La plantilla de càrrega i descàrrega de vaixells de mercaderies dels ports de l'Estat espanyol afronta una dura batalla contra el desmantellament del sector, promogut pel govern de Mariano Rajoy, que podria comportar un empitjorament greu de les condicions laborals i la pèrdua de 6.000 llocs de treball

Més de 488 tones de mercaderies van circular l'any passat pels ports de l'Estat / VICTOR SERRI

Maties Lorente
@mtslorente

Les mercaderies que transiten anualment pels ports de l'Estat espanyol tenen un valor de 375.000 milions d'euros, l'equivalent al 35% del producte interior brut

Unes bobines d'acer laminat de 25 tones de pes procedents del port de Gènova, a Itàlia, arriben embarcades en un vaixell amb bandera holandesa. Són descarregades als molls del port de Barcelona pel col·lectiu de l'estiba i traslladades mitjançant camions -un tràiler, una bobina- a una de les dues fàbriques d'automòbils situades a Catalunya: una, d'origen espanyol, pertany a un dels grups empresarials més importants d'Alemanya. L'altra és de capital japonès. Passat un temps, les bobines d'acer tornaran al port, aquest cop convertides en les carrosseries de cotxes, furgonetes o *pick-ups*. El seu destí serà qualsevol país amb connexió marítima amb la Mediterrània. En els aparcaments quilomètrics de l'enorme recinte del port, centenars de vehicles esperaran ser embarcats pel mateix col·lectiu de treball que va atendre l'arribada de les matèries primeres necessàries per construir-los. La roda es tanca i, amb ella, s'explica una part del cicle del capitalisme global. En aquest marc d'economies deslocalitzades, en aquest món líquid, si hi ha algú

que sàpiga què és tocar la globalització és el col·lectiu de l'estiba, encarregat de la càrrega i la descàrrega dels vaixells.

Els ports són sectors estratègics per les economies dels estats. El volum de diners que canvia de mans amb les transaccions comercials, ingent. Les mercaderies que transiten anualment pels ports tenen un valor de 375.000 milions d'euros, l'equivalent al 35% del Producte Interior Brut de l'Estat, segons les dades de la patronal de l'estiba i les consignatàries marítimes, Anesco, que agrupa un total de 246 empreses. El 2015, es van superar els 488 milions de tones de tràfic de mercaderies als ports espanyols, atenant les dades de Ports de l'Estat. Aquest fet suposava superar el rècord històric aconseguit abans de l'esclat de la crisi, l'any 2007, situat en 483 tones. L'increment global de la xifra de negoci va ser del 3,1% i el benefici, 200 milions d'euros, segons la Coordinadora Estatal de Treballadors del Mar (CETM).

Aquesta coordinadora és la principal organització sindical entre el personal d'estiba. Als ports de l'Estat, hi treballen més de 6.000 persones i la taxa de filiació sindical s'aproxima al

Continua a la pàgina següent >>>

>>> Ve de la pàgina anterior

100%. La CETM controla 170 de les 203 representants sindicals, el 84% del total. A Barcelona, és l'únic sindicat del comitè d'empresa. Amb les persones que formen part del col·lectiu, hem visitat el port per conèixer de primera mà un espai públic que és un gran desconegut per les persones que no hi treballen. Enmig dels contenidors, la maquinària pesada, les grues i les esplanades buides, els estibadors i les estibadores ens han explicat com s'organitzen els ports, quines empreses hi operen i quina és la feina de l'estiba. La gran majoria la defineix com "una forma de vida". Una forma de vida associada als ports que, actualment, es veu amenaçada per les decisions polítiques del govern espanyol del Partit Popular.

Denúncia anònima, sentència europea

El 24 de febrer passat, el consell de ministres va aprovar un reial decret, presentat per Foment -Iñigo de la Serna n'és el responsable-, que modifica de cap a peus el sector de l'estiba. El decret ha posat en alerta el conjunt de la classe treballadora als molls, a l'espera que el Congrés espanyol decideixi el futur de la normativa durant el mes de març. Ho tindrà complicat, ja que governa en minoria i, fins al moment de tancar l'edició, tots els grups parlamentaris s'han mostrat contraris a l'aprovació del text. L'argument principal esgrimit pels populars ha estat la necessitat d'adaptar-se a una decisió judicial del Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) contrària a l'Estat que es va conèixer fa dos anys i tres mesos.

El TJUE condemnava el "Regne d'Espanya" per obligar les empreses que desenvolupen tasques d'estiba als ports estratègics a participar en les societats anònimes de gestió de l'estiba (SAGEP) i a contractar obligatòriament els seus treballadors. Va ser el desembre de 2014. El tribunal va considerar que l'Estat espanyol, amb les seves polítiques portuàries, vulnerava l'article 49 del tractat de funcionament de la Unió Europea, que afirma que "queden prohibides les restriccions a la llibertat d'establiment dels nacionals d'un Estat membre en el territori d'un altre Estat membre". La identitat de la persona denunciada no s'ha fet pública, però sí que es coneix l'import de la sanció que imposa la sentència: 21 milions d'euros i 134.000 euros més per cada dia que no s'acompleixi, segons les paraules del ministre de Foment.

Per al jurista Vidal Aragonés, aquest plantejament és incorrecte: "Es pot veure que, al port de Barcelona, dues de les empreses més grans d'estiba són de capital danès i xinès (APM Terminals i Hutchison Port Holdings, respectivament); al port de Tarragona, la principal empresa és Dubai Port World. A València, també hi ha capital italià (MSC) i estatunidenc (Noatum)... El capital estranger no ha tingut cap problema per establir-se als ports de l'Estat".

Després de rebre la sentència, els treballadors van intentar negociar per poder adaptar la seva organització del treball a l'ordre judicial. Aragonés, que va participar en les negociacions com a representant legal de la CETM, puntualitza: "Cal deixar clara

El 24 de febrer passat, el consell de ministres va aprovar un reial decret, presentat pel ministre de Foment, Iñigo de la Serna, que modifica de cap a peus el sector de l'estiba

Tots els grups polítics de l'oposició al Congrés espanyol han anunciat el 'no' al text. En cas que es rebutgés, seria el primer cop que es tomba un decret llei des de l'any 1979

Dos estibadors descarreguen al Port de Barcelona bobines d'acer provinents d'Itàlia / V. S.

una cosa, les negociacions no han estat mai amb el ministeri. Vam mantenir un parell de reunions amb ells, però mai amb la finalitat de negociar". El procés de negociació amb la patronal va començar el gener de 2015. "Durant pràcticament un any, vam estar negociant amb Anesco sense cap problema. Amb l'arribada del nou govern, en cap moment se'ns va avisar que hi hagués la intenció de fer un nou decret", comenta l'advocat.

El reial decret publicat al BOE el 24 de febrer passat s'hauria d'aprovar a la cambra baixa espanyola abans de 30 dies. La data fixada inicialment era el 9 de març, però davant l'oposició de la resta de partits, el Govern espanyol ha posposat la votació. Serà el 16 o el 23 de març, ja que no hi han altres dates possibles. El col·lectiu de l'estiba s'ha aixecat i ha convocat preavisos de vaga. De moment, tots els grups polítics de l'oposició al Congrés espanyol han rebutjat l'aprovació del text. Seria el primer cop que es tomba un decret llei des de l'any 1979. Però, com afectaria la nova normativa als ports?

Enfonsar l'estiba

L'organització de les infraestructures portuàries és complexa i cal entendre-la per saber quin impacte tindrà el reial decret. L'Estat espanyol controla els ports que considera estratègics a través de la llei de ports de l'any 2003. Són un total de 46, més de la meitat a la Mediterrània, que depenen de l'autoritat de Ports de l'Estat. Als Països Catalans, els ports d'interès general més importants són València i Barcelona i, en menor mesura, Tarragona, Castelló, el Port de Sagunt, Gandia, Alacant, Palma o Maó.

Tot i que el sòl dels ports d'interès general és públic, es gestiona a través de concessions a empreses privades mitjançant la institució de l'Autoritat Portuària (AP). Són 28 en total. Entre altres funcions, les autoritats portuàries s'encarreguen de l'ordenació del port i els seus usos, de la gestió del domini públic i del funcionament econòmic dels ports.

Un dels serveis que els ports estan obligats a prestar a les navilieres és el de l'estiba i desestiba dels vaixells. La càrrega i descàrrega de mercaderies, com que es tracta d'un sector estratègic -com el control del trànsit aeri-, és considerada un servei públic i, per tant, depèn de l'organisme Ports de l'Estat. Actualment, d'aquestes tasques, se n'encarreguen les Sagep. Aquestes societats són el principal objectiu que pretén destruir el torpede llançat pel Ministeri de Foment en forma de reial decret.

Una Sagep és una empresa privada formada per les companyies que operen les concessions del port, que s'agrupen per contractar conjuntament una plantilla fixa de personal responsable de la càrrega i la descàrrega dels bucs, amb un conveni laboral que inclou, entre altres, la formació per tasques especialitzades. Per incorporar plantilla, les societats publiquen processos públics amb proves físiques, tècniques i psicotècniques. A més de l'obligació de contractar el personal de la Sagep, les empreses que operen als ports també han d'invertir capital en les societats. Tot i que habitualment es diu que el decret privatitzarà el port, actualment, totes les Sagep ja estan controlades íntegrament per la iniciativa privada. Aquesta privatització de les Sagep es va produir l'any 2003, durant el govern de José María Aznar, quan l'executiu espanyol es va vendre el 51% de les accions de les Sagep que controlava.

Dins de les Sagep, trobem dos tipus d'empreses en funció del seu origen. D'una banda, hi ha les companyies d'estiba tradicionals, que van generar el seu negoci a partir dels anys 50 del segle XX i es van consolidar a partir dels anys 80. Dins aquest grup, trobem empreses com Setram a Barcelona i Boluda a València, que tradicionalment han negociat amb la plantilla del port. Aquests últims anys, però, les empreses multinacionals han començat a guanyar pes, tant dins les Sagep com a la patronal, Anesco. Es tracta d'empreses com la filial del gegant marítim danès Maersk, APM; Hutchinson Ports, assentada

al paradís fiscal de les illes Virgínia britàniques; la italo-suïssa MSC o Noatum, participada pel fons d'inversió estatunidenc JP Morgan. Segons publicava el diari *Las Provincias* el 4 de març passat, Noatum, APM i MSC van requerir a Sevasa -la Sagep del port de València- que suspengués 77 capatassos de la societat d'estiba. "Algunes de les companyies defensen més els interessos dels fons d'inversió que els de les empreses que operen. No defensen un model productiu, com ha estat el port tradicionalment, sinó una economia purament especulativa", afirma Sebas Hugueta, membre del comitè d'empresa d'Estibarna, la Sagep que opera al port de Barcelona.

El decret presentat pel ministeri de De la Serna ha posat caducitat a aquest model empresarial. En tres anys, les Sagep hauran d'estar desmantellades. A València, més de 1.400 persones podrien perdre la feina. A Barcelona, al voltant de 1.000. El procés seria gradual: del 100% de control sobre l'estiba actual, les Sagep anirien perdent un 25% anual fins a desaparèixer. Serien reemplaçades per empreses de treball temporal (ETT), que podrien contractar qualsevol persona amb una FP2 i 100 hores acreditades de treball en tasques d'estiba. "No només s'elimina qualsevol tipus de formació prèvia com la que existia ara, sinó que també s'obre la porta al fet que el personal dels vaixells pugui fer la nostra feina. Es tracta de mariners que viuen en situacions de semiesclavitud, ja que el seu règim laboral està marcat per la bandera de la nau, que en molts casos és de conveniència", explica Hugueta.

Un grau d'especialització elevat

Reach Stacker, Van Carrier, Pòrtics... són els noms de la maquinària pesada amb la qual es transporten les mercaderies des dels molls a les naus o a la inversa. Ens trobem amb Javier Gómez a

A Barcelona, el col·lectiu d'estiba s'organitza mitjançant la 'chicharra', l'assemblea setmanal / V. S.

"Algunes multinacionals defensen més els interessos dels fons d'inversió que els de les empreses que operen. Són economia purament especulativa", afirma l'advocat Vidal Aragonés

El procés seria gradual: del 100% de control sobre l'estiba actual, les Sagep anirien perdent un 25% anual fins a desaparèixer. Serien reemplaçades per ETT

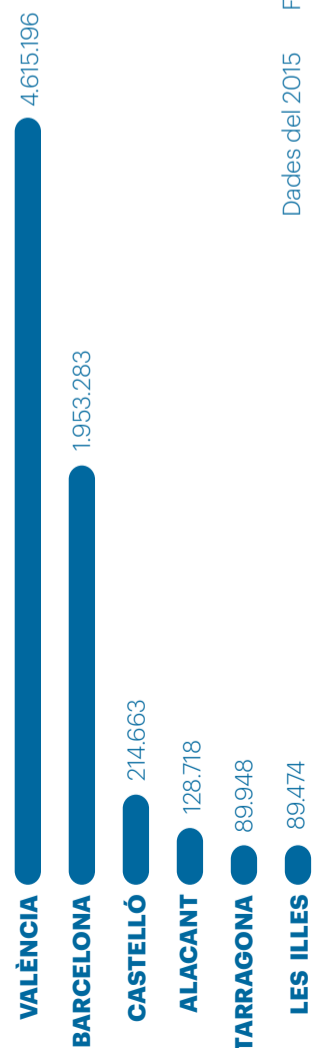
Continua a la pàgina següent >>>

MERCADERIES ESTIBADES A L'ESTAT ESPANYOL

488 MILIONS DE TONES

Les mercaderies que transiten anualment pels ports tenen un valor de **375.000 milions d'euros** l'equivalent al **35% del PIB estatal**

TRÀNSIT DE CONTENIDORS ALS PORTS DELS PAÏSOS CATALANS

Dades del 2015 Font: Ports de l'Estat

>>> [Ve de la pàgina anterior](#)

la cabina d'una grua situada a vint metres sobre el terra, mentre l'operari descarrega dues bobines d'acer. Les dues juntes pesen 40 tones. Gómez és l'estibador encarregat a l'empresa Setram, una de les que operen al port. "Si ara tinguéssim algun problema i les bobines caiguessin sobre la coberta del vaixell, trencaríem el casc i s'enfonsaria", comenta al mateix temps que el gruista manipula els rodets gegants amb perícia quirúrgica. Les plantilles regulars de treballadors han permès un grau d'especialització molt necessari per treballar en les condicions que ofereix la mar. Un model que ara perilla.

Si el decret s'aprova, les societats d'estiba es convertiran en centres d'ocupació portuària, "que exerciran les funcions d'una ETT", segons Huguet. No serien les primeres. Tot i que actualment la majoria dels treballs d'estiba els fan les Sageb, en situacions de pics de feina, les contractistes poden fer ús de personal extern a les societats per desenvolupar feina auxiliar. Són estibadors eventuais -a Barcelona, se'ls anomena de paper, ja que antigament se'ls feia un contracte vàlid només per un dia- i la seva situació varia segons el port.

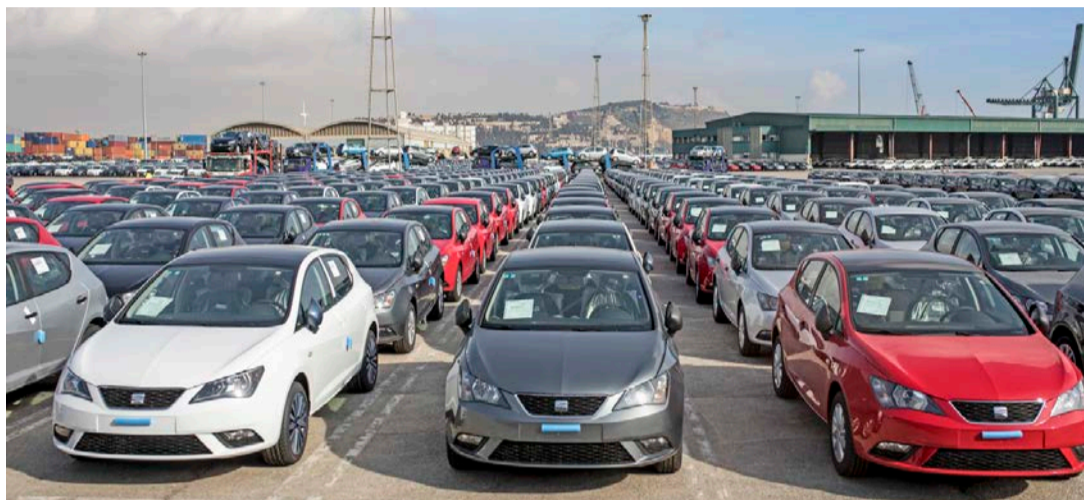
A València, hi treballen al voltant de 400 eventuais. A Barcelona, és "una figura quasi desapareguda", segons Josep Deop, secretari de la CETM a Barcelona. "Aquesta setmana, és el primer cop que treballo quatre dies des que vaig començar com a estibador de paper a Barcelona el desembre passat". Adrià Arribas ve de Palamós, on va començar a treballar a l'estiba amb divuit anys. Ara, amb 27 i una filla de quatre, busca sort com a estibador de paper a Barcelona. "Cobro 75 euros per un dia treballat, però un 30% del salari se'l queda l'ETT (Adecco i DPL operen a Barcelona, Randstad ho fa a València) i l'altre 20% Estibarna". Tot i les condicions, continuarà provant sort fins a aconseguir una plaça on sigui: "Perquè ser estibador, treballar al port, és una cosa que es porta a dintre, però també perquè he d'oferir un futur a la meua filla", afirma. "Si, arran del decret, es posa tot el col·lectiu d'estiba en la meua situació, jo no milloro. No crec que sigui beneficiós per ningú".

Els estibadors ho tenen clar: "La multa de la UE serà de 134.000 euros al dia. L'acomiadament que proposa el ministre, costaria 350 milions. Si fem un càlcul senzill, un dia de vaga paralitza mercaderies per un valor de 50 milions d'euros. Els nou dies convocats, tindran un cost de 450 milions. Amb aquests diners, es podria negociar durant nou anys pagant la multa diària de la UE. Nosaltres amb un mes en tenim prou perquè ja tenim un acord elaborat", conclou Alamar.

La capacitat de resistència dels estibadors ha quedat validada amb les mobilitzacions dels anys 80 i 2000, que van aconseguir salvar decrets similars. "La seva batalla és a dos àmbits: per no perdre les condicions laborals, però també per veure si són els últims derrotats pel capital especulatiu global", comenta Vidal Aragonés. Ara, caldrà veure com es resol aquest conflicte, que als molls molta gent ja coneix com "l'última batalla de la classe obrera organitzada". ◀

Una minoria d'estibadors són eventuais -a Barcelona, se'ls anomena de paper, ja que antigament se'ls feia un contracte vàlid només per un dia- i la seva situació varia segons el port

La capacitat històrica de resistència dels estibadors ha quedat validada amb les mobilitzacions dels anys 80 i 2000, que van aconseguir superar l'amenaça de decrets similars

De dalt a baix.
Vehicles SEAT de la
fàbrica de Martorell, esperant a ser
embarcats. Interior
d'un vaixell amb vigues
d'acer, fabricades a
Rubí a partir de ferralla.
Assemblea d'estibadors celebrada el 16 de
febrer a Barcelona
/ V. S.

La 'chicharra', **assemblea i motor** de lluita

L'estructura laboral a les zones portuàries i les eines organitzatives amb què s'han dotat les plantilles els donen una gran capacitat d'incidència, sobretot perquè es tracta d'un sector estratègic que pot paraitzar l'economia estatal

La 'chicharra' es l'espai de comunicació entre el Comitè d'empresa i els treballadors / V. S.

M. L.
@mtsloriente

“Una de les característiques principals del nostre sindicat és que els membres del comitè d'empresa no estem alliberats. Això ens permet negociar sabent en el que estem treballant”, comenta Silvia Puig. Ella és una de les 45 dones que treballen a Estibarna (a València, són 400 d'una plantilla de 1.400 persones) i forma part del comitè d'empresa. Va ser escollida després de ser proposada pels seus companys de feina, com la resta dels 24 delegats sindicals de la societat, tots ells de la Coordinadora Estatal de Treballadors del Mar (CETM). A Barcelona, “les decisions es prenen de manera assembleària a través de la *chicharra*, l'assemblea setmanal dels dimarts on tothom té veu i vot”, explica Puig.

Trobem pocs centres de treball que tinguin unes condicions similars a les del col·lectiu d'estiba, amb una concentració sindical tan forta. Dels ports importants, només València compta amb més formacions representades al comitè d'empresa. Barcelona i Algesires són territori de la coordinadora.

Els torns de treball, el tipus de feina i la perillositat de les tasques creen vincles d'unió entre les persones del col·lectiu que van més enllà de les relacions laborals. “La unitat que hi ha al port no l'he trobada enlloc més. Em sento privilegiada perquè sóc igual que la resta dels meus companys i això ens fa estar units”, comenta Patricia, treballadora d'Estibarna. “Si, quan es parla de privilegis, parlem del salari o de l'estabilitat laboral del col·lectiu d'estiba, jo ho visc com una realitat derivada de la seva capacitat per organitzar-se i lluitar, però també de la seva capacitat de negociar per assolir millors condicions retributives”, comenta l'advocat Vidal Aragonés.

El sindicat també té un paper fonamental a l'hora de combatre la sinistralitat laboral. “L'últim estibador que va morir al port de Barcelona va ser Jordi Vera. Va caure a la mar quan es disposava a carregar un vehicle en un vaixell”, explica Josep Deop. Tot i que no hi ha xifres oficials, les dades de la CETM

parlen de quatre persones mortes aquest últim any. Cada cop que un estibador mor mentre està en actiu (a la feina o al carrer), la resta de la plantilla dóna l'equivalent a una jornada de treball a la família.

El treball de la CETM se centra en dos aspectes: la formació del col·lectiu d'estiba i la prevenció de riscos laborals. Un dels mecanismes destacats són els controls d'alcoholèmia i de drogues, que es duen a terme aleatòriament cada dia entre el personal en plantilla.

Responsabilitat i solidaritat

Quan es treballa al port, cal ser conscient de dues coses: que la maquinària i les càrregues amb què es treballa poden generar conseqüències molt greus o fatals; i que les irresponsabilitats al lloc de treball les paguen els companys de feina. “Nosaltres som els primers que tenim molta cura amb la prevenció de riscos laborals, ja que, si provoquem un accident, pot caure un dels nostres”, comenta Miquel Vicente, *Miquelet*, estibador al port de Barcelona entre l'any 1970 i el 2006.

“Una de les coses que aprens quan arribes a l'estiba és la solidaritat que existeix dins el col·lectiu. Quan es fa difícil treballar pensant que no pots veure la família, penses que el company que tens al costat està en la mateixa situació que tu”, comenta Juan Carlos Marin. La solidaritat és un dels components que explica la unitat existent dins el col·lectiu de l'estiba. Des del sindicat s'impulsen ajudes per a vídues i famílies d'estibadors que tenen problemes per arribar a final de mes. “Amb l'ajuda del sindicat, ens assegurem que totes les vídues arriben a final de mes, ja que moltes cobren pensions de 400 euros”, comenta Puig. Per atendre aquestes necessitats, una assistent social disposa d'un despatx a l'edifici de la coordinadora, al carrer del Mar del barri de la Barceloneta. “El sindicat fins i tot es fa càrrec de comprar un lot de productes per a cadascun dels pensionistes. No ho fa l'empresa, no. Ho fa el sindicat! Quants cops ho has vist, això?”, ens pregunta l'estibador jubilat Ernest Gutiérrez. ◀

Els torns de treball, el tipus de feina i la perillositat de les tasques creen vincles d'unió entre les persones del col·lectiu de l'estiba que van més enllà de les relacions laborals

La solidaritat és un dels components que explica la unitat existent. Impulsen ajudes per a vídues i famílies d'estibadors que tenen problemes per arribar a final de mes

Tancar la Model: amagar les presons

Després d'anys de negociacions, finalment, el Centre Penitenciari d'Homes de Barcelona, més conegut com la Model, tancarà les seves portes. Això comportarà el trasllat dels presos a diferents centres de reclusió de Catalunya; una acció que el veïnat de l'Eixample veu amb bons ulls, però que preocupa l'advocacia, que creu que posa en perill el dret a la defensa i obre les portes a més vulneracions de drets humans

Sergi Franch i Sònia Calvó
@txapadillo @scalvocarrio

El pedagog llibertari acusat d'instigar la Setmana Tràgica Francesc Ferrer i Guàrdia, els líders sindicals Salvador Seguí, Francesc Layret i Joan Garcia Oliver, el president Lluís Companys, l'artista avantguardista Helios Gómez o Lluís Maria Xirinacs són alguns dels noms propis de la història del Centre Penitenciari d'Homes de Barcelona, més conegut com la Model.

En aquest edifici, també es va donar garrot -pena de mort- a 40 persones; el darrer va ser Salvador Puig i Antich. Durant una manifestació multitudinària celebrada el 14 d'abril de 1931, després que es proclamés la República Catalana, la gentada va tirar a terra les reixes de ferro de la presó i va alliberar 600 reclusos. En aquest penal, Lluís Maria Xirinacs va mantenir una vaga de fam durant 42 dies i el *Vaquilla* va protagonitzar un segrest de funcionaris el 1984.

La Model ha acompanyat els episodis més amargs de la història d'aquest país i, malgrat les diferents reformes que s'hi han fet, manté unes instal·lacions obsoletes i degradades. De fet, l'inici de la seva construcció el 1887 i el nom amb què es va batejar denoten que pretenia ser un exemple de la reforma del sistema penitenciari del moment. 112 anys després, el trasllat d'aquesta presó -previst a uns terrenys cedits a la Zona Franca- podria comportar un nou canvi en el model penitenciari.

El tancament de la Model és un compromís reiterat en el temps que satisfà una demanda veïnal dels barris de l'Esquerra de l'Eixample, que volen que les dues illes que ocupen la presó es converteixin en una zona verda amb equipaments públics i un espai de memòria. Aquesta és la reivindicació de la plataforma ciutadana Fem nostre l'espai de la Model, que finalment ha vist com, arran de l'acord entre l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat, s'anunciava el tancament d'aquesta presó per l'1 de juny d'enguany. De fet, el centre ja no hauria d'admetre l'ingrés de nous interns. Actualment, la Model acull 929 presos, el 80% dels quals -uns 750- són preventius, amb un arrest mitjà de 47 dies. Són presos que esperen la celebració del judici o la sentència del cas mentre es tramita la causa.

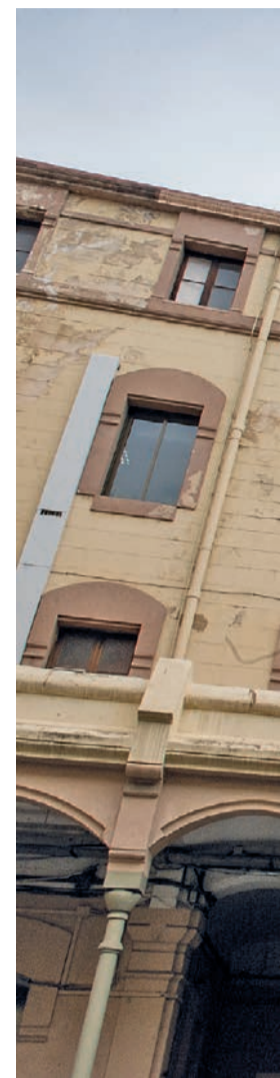
Redistribució a tot Catalunya

El tancament d'aquest penal provocarà un moviment de places que afectarà pràcticament tots els centres penitenciaris de Catalunya. El Departament de Justícia ha preparat un pla de xoc que preveu inversions de fins a 26 milions d'euros per a les presons de Quatre Camins, Ponent i Brians 1 i 2. S'ha anun-

ciat el trasllat d'interns de Brians 1 i Brians 2 cap a altres presons tenint en compte el domicili i l'arrelament territorial dels penats. Les destinacions seran els centres de Mas d'Enric (el Catllar, Tarragonès), Ponent (Lleida, Segrià), Lledoners (Sant Joan de Vilatorrada, Bages) i Quatre Camins (la Roca, Vallès Oriental). Després, la previsió és traslladar els interns de Brians 1 a Brians 2 perquè, a partir del 7 de març, els presos preventius puguin arribar al primer d'ambdós centres. El tercer moviment implica el buidatge de la Model. Els primers presos que abandonaran la Model són els 127 interns en tercer grau (que només hi van a dormir) del Centre Obert 1, que seran traslladats a la Trinitat. La Generalitat preveu que, a partir del 20 d'abril, la Model es buidarà sense trasllats, ja que el 80% dels preventius s'hi estan una mitjana de 47 dies.

Una de les peces clau per al tancament de la Model i la reubicació dels interns és Mas d'Enric. El centre, que es va inaugurar fa un any i tres mesos, disposa d'una capacitat total de 1.022 reclusos i, avui dia, alberga 379 interns. Entre els mesos d'abril i setembre, Mas d'Enric obrirà els mòduls que resten per estrenar, que allotjaran 449 interns procedents de Ponent i de Brians 1. El centre reforçarà la plantilla amb 160 treballadors provinents de diversos centres. També destaca la incorporació de 221 reclusos a Brians 2, 100 a Ponent i 76 menors de 24 anys a Joves. El tancament de la Model no tindrà cap efecte al centre Puig de les Basses.

En els propers 8 anys la Generalitat tancarà a banda de la Model, Wad-Ras i la Trinitat. Els nous centres s'ubicaran a la Zona Franca, en un solar de 20.000 metres quadrats cedit per l'Ajuntament de Barcelona, i la previsió és que el complex que substituirà la Model (penats) estigui llest el 2021, el que serà la nova Trinitat com a Centre Obert (interns en tercer grau) el 2021, i Wad-ras (dones i preventius) el 2025. Amb el trasllat de

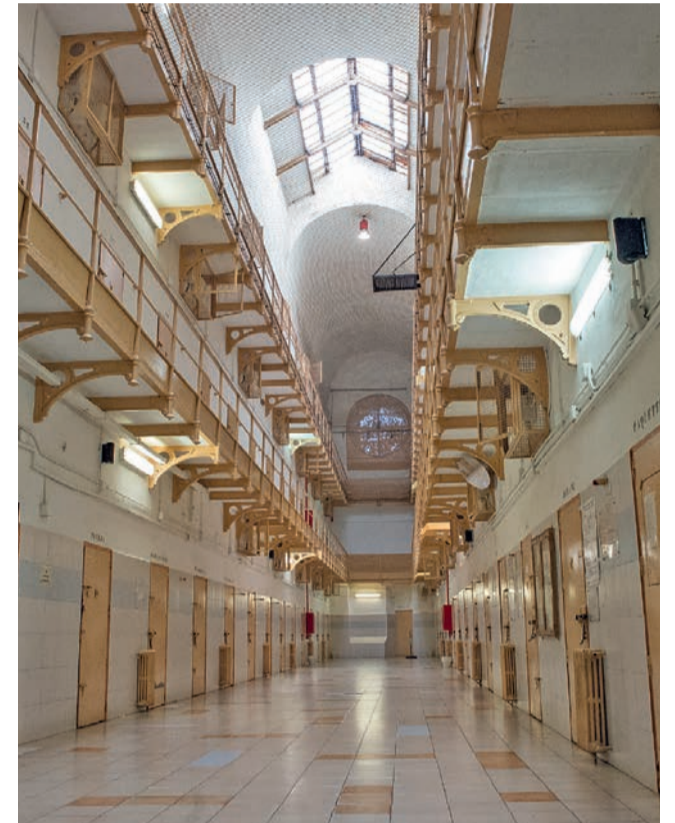
Actualment, la Model acull 929 presos, el 80% dels quals -uns 750- són preventius, amb un arrest mitjà de 47 dies. El centre ja no hauria d'admetre l'ingrés de nous interns

Hi han passat grans noms propis de la història com Ferrer i Guàrdia, Garcia Oliver, Companys o Xirinacs i s'hi han perpetrat 40 execucions, la darrera, la de Salvador Puig i Antich

Façana interior del Centre Penitenciari d'Hommes de Barcelona, conegut com la Model / SANDRA LÁZARO

Una de les sis galeries que configuren l'estructura panòptica de l'edifici penitenciari / SANDRA LÁZARO

les persones internes de la Model, la Trinitat i Wad-Ras, Justícia tancarà les tres presons més antigues de Catalunya.

La Llei orgànica general penitenciària 1/1979 estableix la separació de la població reclusa condemnada i la que espera la celebració del judici. Així doncs, les persones penades i les que estan en règim preventiu no conviuen als mateixos espais de les presons. Per això, fins que no estigui llest el nou centre de la Zona Franca, Brians I i Mas d'Enric concentraran la gent en preventiva en uns mòduls concrets.

Dificultats per accedir a Brians en transport públic

Precisament, la dificultat d'accés als centres és un dels temes que més preocupen les famílies i les advocades de la gent en règim preventiu. Des de Barcelona fins a Brians 1 -on aniran a partir d'ara-, hi ha quasi 37 quilòmetres de distància. Actualment, per arribar-hi en transport públic, s'ha d'agafar un autobús que fa quatre sortides al dia (6:30, 11:00, 14:00 i 15:30) des de Barcelona els dies feiners i sis els caps de setmana. Diverses veus del col·lectiu de dones expreses Cassandra opinen que el tancament de la Model "és una putada pels familiars i per les dificultats de transport fins als nous centres". Per això, asseguren, estan "a favor de derriure totes les presons, però començant per les que s'ubiquen fora de la ciutat i no dins".

Aquesta és una preocupació compartida per moltes professionals de l'advocacia, que veuen el trasllat de la gent en preventiva com una dificultat afegida a la seva feina. Asseguren que el fet de no haver-hi un transport públic fàcilment accessible i amb diversitat d'horaris dificulta el dret a la defensa i fa que, a la pràctica, la principal perjudicada sigui la persona acusada. Tot i que s'ha previst la instal·lació de vuit sales de videoconferència a Brians -fins ara només n'hi havia dues-, alguns advocats es

mostren insatisfets amb la solució perquè prefereixen fer les visites de manera presencial. A més, el cost del transport, en el cas dels advocats d'ofici, no està pressupostat i això vol dir que ho ha de pagar el mateix lletrat. Tot això també implicarà adequar les instal·lacions de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia, ja que les videoconferències només es poden fer des d'allà.

Segons el Departament de Justícia, s'ha pressupostat un augment de 18.000 euros per finançar l'accés a Brians 1 amb transport públic, fet que suposa passar dels 18.000 de pressupost actuals a 36.000.

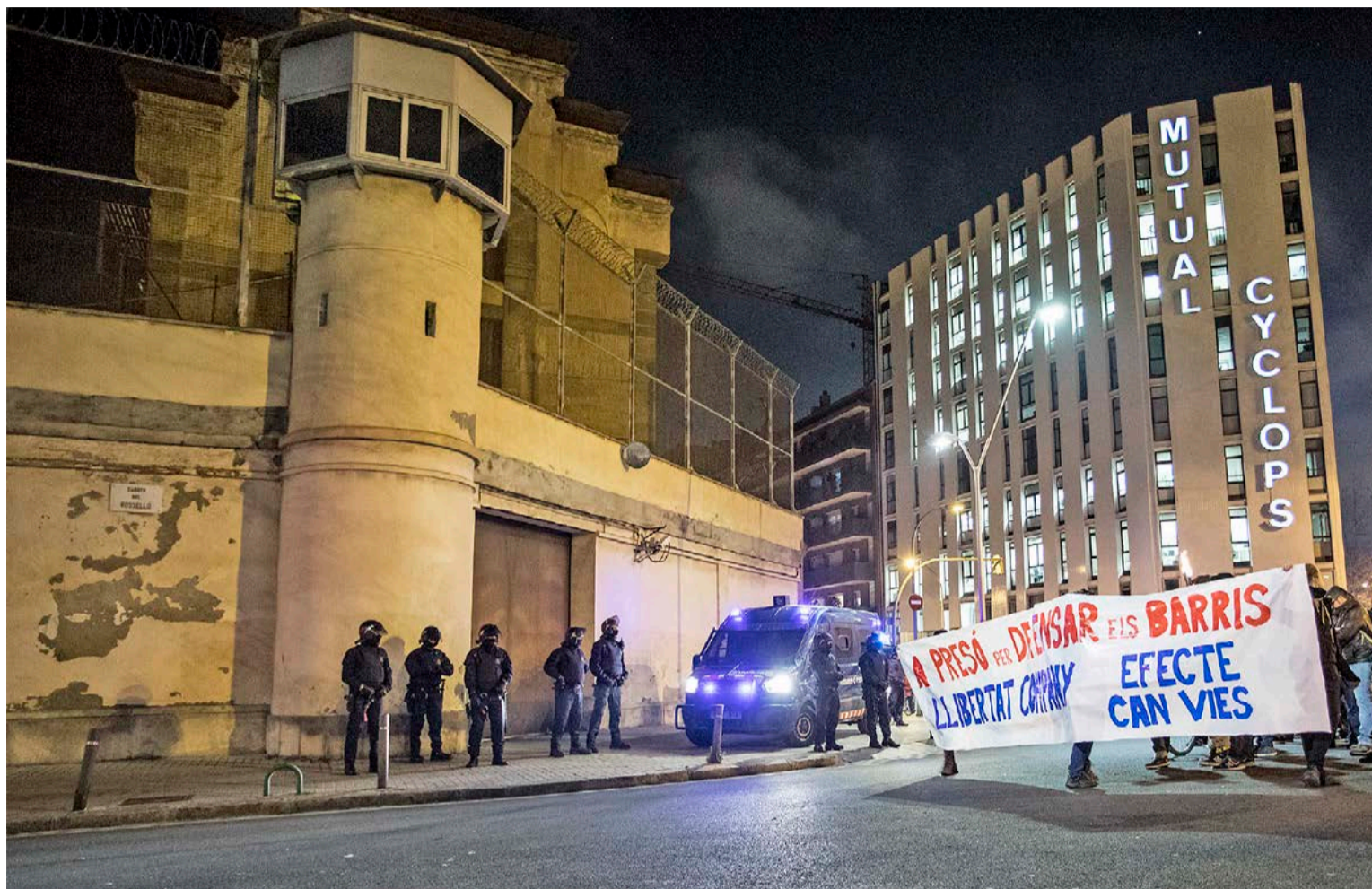
Amagar el sistema penitenciari

"El que fa el trasllat és treure tot el món penitenciari dels ulls de la ciutadania, fora del sistema". Qui ho diu és Montse Fernández, advocada d'Irídia Centre per la Defensa dels Drets Humans. "Acceptem que hi ha unes lleis penals, unes presons amb uns presos, però no ho volem veure i ens sentim incòmodes perquè no queda bé", explica l'advocada. És el que es coneix com a conflictes NIMBY (sigla provinent de l'anglès *Not in my back yard*, No al meu pati de darrere). Es tracta d'un conflicte social en què un grup de gent s'agrupa per mostrar el seu rebuig davant la instal·lació d'un centre psiquiàtric, un abocador, una deixalleria, un centre de tractament de drogodependents o altres edificis considerats conflictius en un espai determinat. Fernández també es mostra preocupada pel fet que, amb el trasllat de la presó, "la gent no es qüestioni què passa allà dins i no es pregunta per les denúncies, ja que es mirarà cap a un altre lloc". Això accentuaria la invisibilització de les vulneracions dels drets humans que es

Fins que no estigui llest el nou centre de la Zona Franca, Brians I (Martorell) i Mas d'Enric (Tarragona) concentraran la gent en preventiva en uns mòduls concrets

Des del col·lectiu de dones expreses Cassandra opinen que el tancament de la Model "és una putada pels familiars i per les dificultats de transport fins als nous centres"

Manifestació de suport a un jove empresonat a la Model per l'efecte Can Vies
Can Vies
/ VICTOR SERRI

>>> [Ve de la pàgina anterior](#)

produeixen dins les presons. Poder veure la presó manté viu el debat sobre la seva existència.

La Comissió de Defensa dels Drets de la Persona del Col·legi de l'Advocacia de Barcelona, l'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans (OSPDH) i Jutges per la Democràcia a Catalunya també es mostren recelosos pel tancament: "No és positiu tendir cap a l'ocultació i la negació d'una realitat que ens concerneix a tots i que és responsabilitat de tots. La presó ha de ser visible per tenir sempre present que, a, dins hi ha persones i que la finalitat última d'aquesta institució és, d'acord amb la Constitució, la seva reinserció a la societat".

En un comunicat conjunt, aquestes entitats denuncien que el tancament de la Model "no ha de suposar una disminució dels drets de les persones recluses, especialment tenint en compte que la Model és un centre de preventius, és a dir, de persones presumptament innocents que tenen les causes pendents de judici i, per tant, necessiten estar prop de l'òrgan judicial que les instrueix o les ha de jutjar".

La persona que entra a la presó per primera vegada, la presa primària, acostuma a viure la pèrdua de llibertat com un fet molt traumàtic. Durant els primers dies, és possible que només pugui rebre la visita de qui la defensa. "En moltes ocasions, acabem fent de psicòlegs, a més d'advocats, i també d'enllaç amb la família", assegura Gabriel Miró, advocat i membre de l'OSPDH. I aquestes tasques difícilment es podran dur a terme amb la mateixa qualitat a través d'una videoconferència, tenint en compte les dificultats existents a l'hora de crear un clima de confidencialitat parlant a través d'una pantalla. "És molt difícil establir confiança", valora Miró, un fet clau en el moment de preparar declaracions o parlar de qüestions policials.

Fernández reconeix que la situació actual en què es troba la Model i les condicions en què hi viuen els presos "són molt deficients: l'edifici és molt vell, hi ha molta insalubritat i dificultats en les comunicacions, els telèfons no funcionen i hi ha moltes incomoditats". No obstant això, Miró assegura: "Mai cap pres no se

m'ha queixat de les condicions. És el pretext en el qual s'escuda el Departament de Justícia. Un preventiu mai no preferirà estar a 40 quilòmetres de distància a canvi d'unes condicions més bones".

El funcionariat, en peu de guerra

La preocupació principal de la plantilla de les presons són els acomiadaments. Si bé el Departament de Justícia assegura que no n'hi haurà i que "tots els funcionaris i interins de la Model i de la resta de centres tenen el seu lloc de treball assegurat", els sindicats no ho veuen clar. Justícia insisteix que el tancament de la Model "farà possible un increment general de la plantilla a tots els equipaments de règim ordinar i també augmentarà la plantilla dels centres oberts"; hi haurà 534 places més, és a dir, la plantilla passarà de 3.882 a 4.416 persones.

A finals de febrer, després de protagonitzar diferents mobilitzacions, un 59,80% del personal treballador de la Model (302 persones) va participar en una consulta per plantejar una negociació amb l'administració sobre el tancament del centre. La reunió amb el secretari general i el director general de Serveis Penitenciaris es va fer el primer dijous de març. A la trobada, hi van assistir representants sindicals de CSIF, IAC-CATAC, UGT-Presons i CCOO.

Més de cinc hores de trobada, un full de ruta amb 29 punts plantejat pels sindicats i la denúncia que l'administració té poca predisposició per buscar solucions per "minimitzar l'impacte negatiu sobre el conjunt dels treballadors de la Model". Que els trasllats de plantilla no siguin a centres situats a més de 40 quilòmetres de Barcelona -demanda que exclouria el CP Lledoners de les possibles noves destinacions del personal de la Model- i, sobretot, saber en quina situació quedarà la gent interina són altres demandes. Els sindicats, que tenien la garantia de l'administració que no hi hauria acomiadaments, demanen que s'inclouï tot el personal interí del sistema perquè pugui escollir la seva destinació.

Les mobilitzacions del funcionariat han abaixat el to i la bel·ligerància contra els responsables de la Generalitat. En el transcurs dels darrers mesos, un corcó ha perseguit Oriol Junqueras i Alfred

"En moltes ocasions, acabem fent de psicòlegs, a més d'advocats, i també d'enllaç amb la família", diu Gabriel Miró, advocat i membre de l'OSPDH de la Universitat de Barcelona

Els sindicats, que tenien la garantia de l'administració que no hi hauria acomiadaments, demanen que tot el personal interí del sistema pugui escollir destinació

Un dels mòduls pre-fabricats del centre penitenciari Brians I / BRAIS G. ROUCO

Cel·la de contenció del Departament Especial de Règim Tancat (DERT) de Brians I / SÒNIA CALVÓ

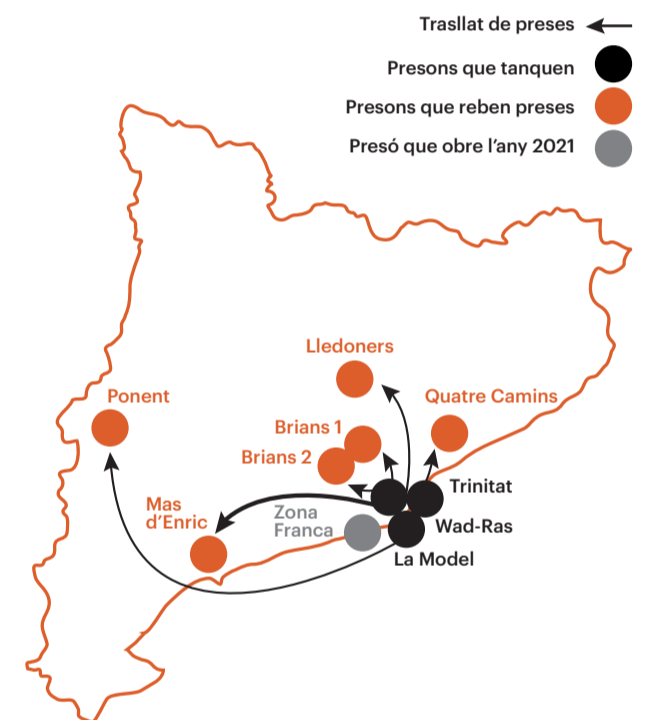
Bosch als actes públics de carrer d'ERC: les protestes del personal treballador de la Model, que els ha proferit diverses escridassades i xiulades. “La Model no es tanca sense la Zona Franca” o “Mundó dimissió” han estat alguns dels crits dels treballadors, que exigien al conseller de Justícia, Carles Mundó, “que deixi de fer actes propagandístics i posi seny”, davant el que el secretari general de CSIF, José Luís Escudero, qualifica de “situació d'autèntica emergència social”. El funcionariat s'ha tancat a la Model per evitar el seu tancament fins que el nou centre de la Zona Franca no es trobi en funcionament. En tot cas, la posició dels sindicats s'ha relaxat i s'ha passat de cridar “La Model no es tanca sense la Zona Franca” a participar en una taula de negociació per discutir el canvi d'ubicació dels llocs de treball.

Enmig d'aquesta campanya de força dels sindicats de presons, els drets de les persones internes -en aquest cas, en preventiva- han format part de l'argumentari del funcionariat. El mateix responsable de CSIF, José Luís Escudero, assegura que “el tancament de la Model sense Zona Franca suposa un canvi de paradigma cap a la dispersió i les presons contenidors”.

Què passa amb la Model a partir d'ara?

Segons l'Ajuntament de Barcelona, una part de la Model serà una escola pública a partir del curs 2017/18. Estarà formada per dues línies d'educació infantil amb 50 places noves. “La Model ja comença a tenir la cara del que ha de ser el seu futur: un conjunt d'equipaments pels veïns”, ha destacat la tinent d'alcaldia de Drets Socials, Laia Ortiz. Aquesta ha estat una llarga reivindicació del veïnat. La plataforma ciutadana Fem nostre l'espai de la Model demana “que les administracions compleixin els terminis compromesos per poder buidar la Model i que l'espai es destini exclusivament a zona verda, equipaments públics i espai de memòria”.

“Aquesta vegada, ens ho creiem, però no abaixarem la guàrdia”, va proclamar, exultant, el president de l'Associació de Veïns de l'Esquerra de l'Eixample, Toni Colomina. Entre els equipaments promesos, també hi ha una llar d'infants, un casal per a gent gran, un per a joves i un memorial, a més de zones verdes. ◀

El nou mapa penitenciari català

L'1 de juny es tancarà definitivament la Model, d'acord amb un programa de canvi dels tres centres penitenciaris més antics. Després del tancament de la Model, vindrà el de la Trinitat Vella el 2021 i el de Wad-Ras el 2025. Quan s'inauguri el nou centre obert a la Zona Franca (amb capacitat per a 800 persones i 33,3 milions d'euros de pressupost), es tancarà la presó de l'Eixample i, quan estigui enllestit el nou centre de dones i preventius a la Zona Franca (capacitat per a 700 persones i 75 milions d'euros), serà el torn de Wad-Ras.

Actualment, a Catalunya, la població presa si situa en 8.566 persones, 1.264 d'elles amb caràcter preventiu. El sistema comptava amb la possibilitat d'acollir 10.575 persones, però la supressió de la Model fixa el nombre

de places en 9.785. Tot i així, les dades de població presa a Catalunya mostren que hi ha hagut un descens progressiu de l'ocupació de les presons: l'any 2012, hi havia 10.062 persones; el 2013, 9.818; el 2014, 9.294, i el 2015, 8.810.

Amb el tancament de la Model, Mas d'Enric obrirà quatre mòduls que encara s'han d'estrenar. Aquest centre disposa de 618 cel·les i d'una capacitat per a 1.022 persones. El Departament de Justícia explica que, fins ara, només s'han obert cinc dels nou mòduls de vida i que, de moment, el centre està “infrautilitzat”. Augmentarà la seva població en 449 reclusos i se situarà al 81% d'ocupació. S'incorporaran 221 presos a Brians 2, 100 a Ponent i 76 menors de 24 anys a Joves, a la Roca del Vallès.

Costas Lapavitsas, economista

“Syriza ha traït les classes populars i ha matat l’esperança”

Pau Llonch
@PauLlonch

L'economista grec Costas Lapavitsas és professor a la Universitat de Londres SOAS (Escola d'Estudis Orientals i Africans) i periodista col·laborador del diari londinenc *The Guardian*. Les seves recerques en economia inclouen la relació entre les finances i el desenvolupament, l'estructura dels sistemes financers i l'evolució i el funcionament del sistema econòmic japonès. És l'*anti-Varoufakis*. Durant la seva visita a Barcelona, no l'entrevisten els grans mitjans i la seva conferència al MACBA aplega més activistes que membres de l'acadèmia. Així els va. Crític amb Syriza, va sortir de la coalició perquè es negava a acatar l'acord de rescat. Ens explica per què creu que sense *Grexist* no hi ha alternativa. I moltes coses més.

La teva crítica principal a Syriza és que va prometre dues coses incompatibles: acabar amb l'austeritat, reduir el deute i modificar les relacions de poder a Grècia sense sortir de l'euro ni entrar en conflicte obert amb la Unió Europea. Per què no eren possibles aquests dos plantejaments?

Perquè les institucions de la Unió Monetària (UM) són molt poderoses; l'euro no és només una moneda que tens a la butxaca. Aquestes institucions tenen una lògica, una ideologia i una pràctica pròpies. La més poderosa és el Banc Central Europeu (BCE), perquè és el darrer proveïdor de liquiditat al sistema bancari europeu. Quan Syriza va proposar enfrontar-se als creditors europeus i a la UE, el BCE va ser utilitzat activament per minar Syriza i ho va fer restringint la provisió de liquiditat al sistema bancari grec; això va tenir repercussions serioses per a l'economia. El govern va haver de mobilitzar tots els fons disponibles -de pensions, d'universitats, d'hospitals...- per fer pagaments, però aquests fons es van acabar i el país es va asfixiar. Al final, el govern de Syriza es va haver de rendir. L'única opció era crear la seva pròpia liquiditat, però això implicava sortir de la UM.

Per això acuses Varoufakis i la resta del govern de no tenir un pla...

Totalment. El govern de Tsipras -que era qui prenia totes les decisions-, amb Varoufakis de ministre de finances, estava absolutament compromès a romandre a la UM. No en van voler marxar ni van preparar un pla alternatiu per a Syriza. Com a

molt, van estudiar possibles reaccions davant eventuais posicionaments dels negociadors de la UE, però això no és fer un pla. Així doncs, quan vam assolir el punt d'asfíxia total, no s'havia preparat el poble grec per aquell embat.

Té relació amb el que has dit sovint: “L'esquerra ha de començar la seva anàlisi per l'economia política i no per la política interna o la geopolítica”.

La clau sempre és l'economia política. Som alumnes de Karl Marx, que va estudiar la política de prop, però va insistir molt en el fet que has de fonamentar la teva anàlisi en l'economia política. En el context de la Unió Europea actual, això significa entendre la naturalesa d'aquesta unió i també de l'euro. Entendre l'estructura institucional, les forces de classe que hi estan involucrades i, com a resultat d'això, els dos eixos principals que hi ha en joc actualment en la lluita de classes a Europa: el deute i l'euro. Aquests dos elements no són qüestions merament tècniques, sinó polítiques; són la cristallització de la lluita de classes. Per entendre-ho, has de començar per l'economia política.

Has vingut a explicar-nos un pla que serviria per a Grècia, però, eventualment, també -amb modificacions- per a altres països perjudicats estructuralment per la Unió Monetària. A grans trets, en què consisteix?

Hem de diferenciar entre el curt i el mitjà termini perquè les tasques i les accions que cal desenvolupar són diferents. Amb la política econòmica actual, a mitjà termini, hem de deixar clar

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
VICTOR SERRI

que l'economia grega no creixerà ràpidament, no serà capaç de reduir l'atur ni de tornar a entrar en un camí de prosperitat. Per tant, necessitem una nova estratègia que impliqui enfortir la demanda interna per absorbir l'atur i impulsar una nova política industrial i agrícola per posar noves bases a l'economia. En aquest sentit, proposem unes mesures per a Grècia que també poden servir de model per a economies com l'espanyola. Pel que fa a les mesures a curt termini, hem d'entendre que és impossible fer tot el que cal sense sortir de l'euro -admetent que fer-ho genera alguns problemes immediats que cal afrontar. Per sortir de l'euro, s'han de fer una sèrie de passos que poden implicar confrontació; recuperar la sobirania monetària significa, en primer lloc, prendre el control públic del Banc Central i, seguidament, establir el control i la propietat pública del sistema bancari. Aquests dos elements són fonamentals. Una vegada això hagi passat, l'Estat pot procedir a red denominar les magnituds monetàries internament. Sobirania monetària vol dir exactament això. Salaris i pensions, dipòsits bancaris, deutes... Aquesta redenominació s'ha de fer en proporció 1 a 1 [Aquí, Costas vol dir 1 euro = 1 dracma].

Quan haguem recuperat la sobirania monetària i tinguem els bancs sota control, haurem de crear un banc dolent per fer front als deutes problemàtics i netejar el sistema bancari, i assegurar que pot començar a proveir crèdit una altra vegada. Mentrestant, l'Estat garantirà les obligacions a la nova moneda. Estem segurs que es deprecia, clar, i això permetrà a aquests països [Grècia, però també l'Estat espa-

nyol] recuperar la competitivitat perduda i, per tant, reduir la necessitat de la devaluació interna [via salaris]. La nostra estimació és que, després de la devaluació, la balança comercial grega registrarà superàvit prou ràpidament. Hi haurà problemes: de subministrament de la indústria, de matèries primeres i de béns intermedis, també en àrees clau com l'energia, l'alimentació i les medicines.

Com afrontarà aquests problemes la població grega?

Cada país els afrontarà d'una manera diferent. El que cal és una mínima preparació. Grècia, per exemple, té una bona cobertura de medicines, però necessitarà assegurar una bona balança comercial en pocs mesos i mantenir acords bilaterals pel que fa a l'energia, especialment. El problema real, però, serà protegir la caiguda del tipus de canvi. En el cas grec, la pressió de la devaluació sobre la balança corrent serà limitada i, amb el control bancari i dels fluxos de capital, les pressions especulatives també estaran limitades. Necessitarem reserves [monetàries] per defensar el tipus de canvi i proveir importacions, almenys els tres primers mesos; entre 10.000 i 12.000 milions en el cas de Grècia. A més, es poden mobilitzar fons d'emergència; però serà dur. És per això que has de preparar la gent per assumir-ho. En definitiva, hem dissenyat una sèrie de passos que ens han de permetre afrontar aquests reptes. No cal dir que, per fer els canvis, prèviament haurem de fer suspensió de pagaments del deute públic i cridar els creditors a la taula de negociació per veure què es podrà pagar i què no.

“

El govern de Tsipras -que era qui prenia totes les decisions-, amb Varoufakis de ministre de finances, estava absolutament compromès a romandre a la Unió Monetària

Els dos principals eixos en joc en la lluita de classes a Europa són el deute i l'euro. No són qüestions merament tècniques, sinó polítiques, són la cristal·lització de la lluita de classes

”

“

El fracàs de Syriza, en última instància, és causa d'això: no estava preparada per a la confrontació de classe, per imposar els interessos de les classes populars

Per sortir de l'euro, s'han de fer passos que poden implicar confrontació; recuperar la sobirania monetària significa, en primer lloc, prendre el control públic del Banc Central

”

Deixa'm ser provocador. Això sembla un pla dissenyat per una elit econòmica, insuficient per entomar tots els reptes socials d'una transició fora de l'euro. L'exmembre del Comitè Central de Syriza Andreas Karitzis argumenta: "Tu pots dir que vols recuperar la sobirania popular, però, per aconseguir-ho, sortir de l'eurozona no és un pla, sinó, com a molt, un objectiu. Un pla no és només el que farà el teu ministre de Finances, sinó el que farà tot el teu país (...) per garantir la producció i la reproducció social. Això no és un pla o una ponència d'un economista, sinó que és el pla d'una organització popular de masses". Què en penses?

Deixar l'euro i recuperar la sobirania monetària no és una tasca tècnica, sinó profundament política, amb un profund contingut de classe. El fracàs de Syriza, en última instància, és causa d'això: no estava preparada per a la confrontació de classe, per imposar els interessos de les classes populars. Aquest conflicte, com que és de classe, pot ser resolt de diferents maneres: de forma autoritària a mans de l'extrema dreta o des de l'esquerra. El que vull deixar clar és que, des de la perspectiva de l'esquerra, serà impossible proposar cap conjunt de mesures que persuadeixi la gent fins que no tinguem una proposta tècnica assenyada provinent de l'economia política; aquest és el rol del nostre pla en aquests debats. Els que creuen que podem construir un moviment sense un pla en termes econòmics s'equivoquen.

Ara bé, quan tens el pla, com construeixes aquest moviment? No és fàcil. En el cas de Grècia, és difícil perquè Syriza ha traït les classes populars, les ha desil·lusionades. Ha matat l'esperança. Ha aconseguit que les classes que ens han d'acompanyar mirin l'esquerra amb una manca total de confiança. Syriza ha fet molt mal. Per construir un moviment, necessitem un pla, gent seriosa, ser modestos a l'hora de fer propostes i caminar pas a pas per recuperar el suport popular.

En aquest sentit, confies que Unitat Popular [corrent escindit de Syriza al qual t'integres] serà la força que substituirà Syriza o penses que el fracàs d'aquesta darrera serà un tap per a l'esquerra que durarà anys?

Unitat Popular (UP) serà, com a molt, un element d'allò que

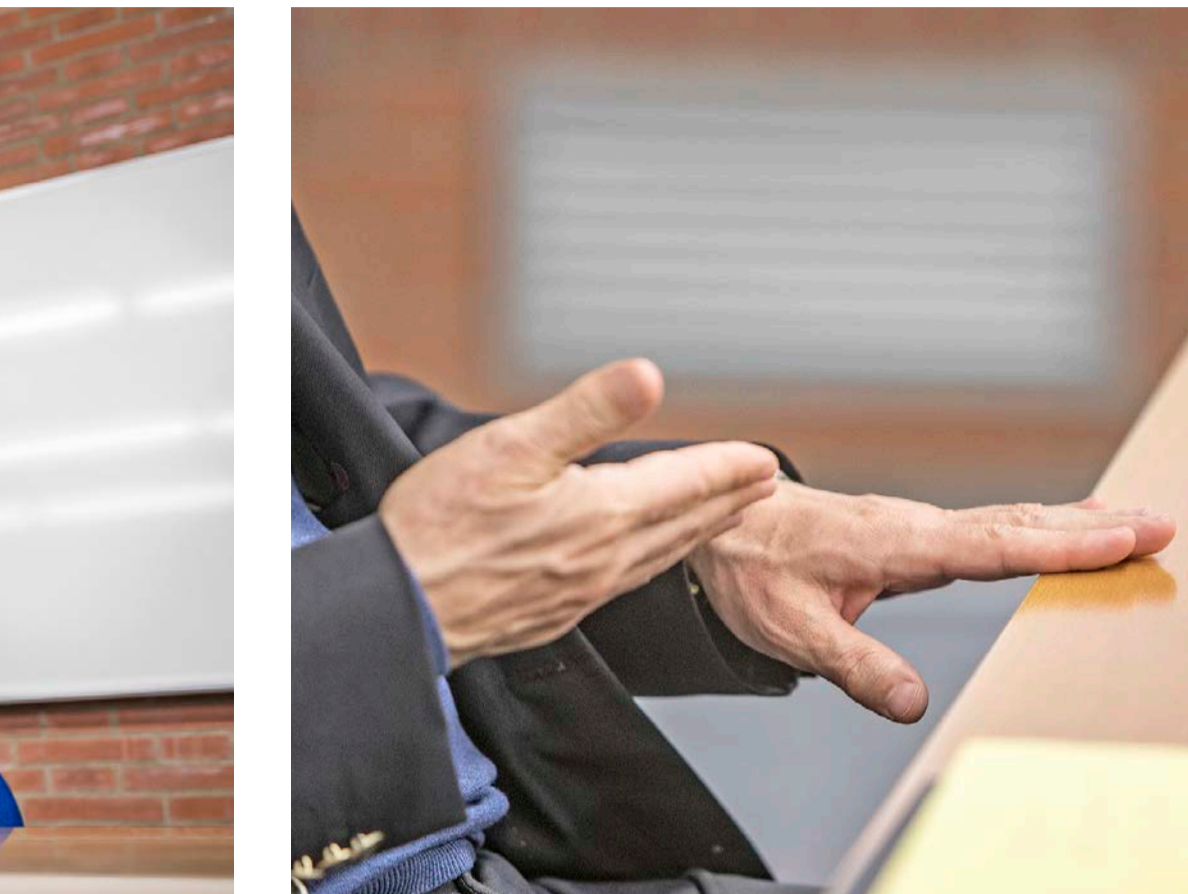
cal construir. És important perquè el partit estava preparat per dir: "No, no signem l'acord de rescat, volem seguir un altre camí". Però sol no podrà fer res; necessitem una aliança de forces àmplia que vagi més enllà de l'esquerra perquè necessitem un canvi social, però també nacional. A Grècia, necessitem una campanya de renovació nacional i sospito que, a l'Estat espanyol, també.

Ets autocrític davant els resultats minsos obtinguts per UP a les darreres eleccions?

Sí. Tenim motius per fer autocrítica, no només des d'UP, sinó també des d'altres sectors de Syriza que no van signar l'acord de rescat. En primer lloc, no estàvem prou preparats, ni analíticament ni ideològicament ni organitzativament. Quan Tsipras va convocar les eleccions del setembre -un moviment tàctic-, hauríem d'haver estat molt més preparats per encarar-les i presentar una alternativa a la gent. No ho vam fer, almenys amb prou claredat. I deixo de banda tots els problemes tècnics, com ara trobar candidats arreu, aconseguir finançament... No eren els problemes de veritat; la causa profunda va ser la manca de claredat i vam pagar-ne el preu.

Deixem els temes domèstics per parlar del capitalisme en termes més globals. Consideres que, a Europa, hi ha possibilitats per a un nou pacte social de caràcter keynesià? O creus que, tenint en compte les necessitats per a la reproducció ampliada del capital en un context de sobreacumulació, la reedició d'aquest pacte avui és impossible?

La meua comprensió del capitalisme global està basada en la financerització. Poso menys èmfasi en la globalització perquè no entenc ben bé què significa en termes d'economia política. Que el capital es propaga globalment? Que es propaga la producció? Per mi, la financerització defineix millor el que ocorre i ens permet entendre-ho amb més precisió; l'entenc com la tendència del sector financer a créixer relativament respecte a l'economia real, un fenomen que té altres tendències subjacentes. La primera és que els grans negocis es financeritzen: obtenen beneficis per la financerització, no invertint en la producció. La segona, que els bancs es transformen i obtenen

beneficis fent transaccions als mercats oberts, oferint crèdits a les llars. I la tercera, que les llars també es financeritzen. Aquesta ha estat la tendència dominant durant els darrers 40 anys, sobretot als països centrals. No crec que les velles preguntes sobre keynesianisme o altres receptes ofereixin gaires claus. L'objectiu prioritari és revertir la financerització en interès de la classe treballadora canviant l'equilibri de forces entre capital i treball. Aquest procés implica generar mecanismes per augmentar la inversió empresarial; i això, certament, es pot impulsar amb inversió pública, creant bancs que puguin donar suport a la producció i el creixement en lloc d'estar jugant als mercats oberts i, finalment, desfinanceritzant les llars, és a dir, rebaixant la seva necessitat de crèdit mitjançant la recreació d'un sistema de provisió pública d'habitatge, educació i altres necessitats bàsiques i quotidianes. En definitiva, un reequilibri social en benefici de les classes populars.

Una vegada més, semblen receptes molt institucionals i verticals. L'economista Josep Manel Busqueta afirma que l'única manera d'aconseguir una millora de les condicions de vida de les classes populars passa per avançar cap a formes d'organització de la societat que superin el capitalisme i que la clau per poder-ho fer és fora de les institucions...

Això és un problema que el socialisme ha afrontat des dels principis: com combinar les accions de base, a escala micro, amb les polítiques agregades, a escala macro. El que ens brinda l'experiència dels darrers dos segles és que cap dels dos nivells no és suficient per si sol. Els necessitem tots dos per donar significat i contingut al socialisme en cada període. No ho pots fer només mitjançant la reorganització social des de la base; això és una vella il·lusió. Tampoc des de dalt, com una imposició. Trobar l'equilibri entre ambdós nivells sempre ha estat el repte. En tot cas, quan parlo de la desfinancerització de les llars, per exemple, també parlo d'aquest camp micro perquè, amb el seu impuls, aconseguim dependre menys del sistema financer formal per satisfer les nostres necessitats residencials, de transport, d'educació, de consum en general... Això és el que vull dir quan parlo de recrear sistemes de provisió pública... pels quals és imprescindible la participació local i comunal.

“

Hem de desfinanceritzar les llars, rebaixant la seva necessitat de crèdit mitjançant la recreació d'un sistema de provisió pública d'habitatge, educació i altres necessitats bàsiques

Quan Tsipras va convocar les eleccions del setembre, hauríem d'haver estat molt més preparats per encarar-les i presentar una alternativa a la gent

”

“Si et quedes a la UE, potser el fet d'independitzar-te de l'Estat espanyol no et dóna tanta independència com imagines”

Per acabar, creus que les demandes de sobirania nacional del poble català, sempre que es vertebrin en un eix oposat al de l'extrema dreta –la voluntat d'acollir refugiades, per exemple, n'és una mostra–, poden apuntar cap a allò que creus que avui cal defensar en un sentit progressista?

No m'atreviria a donar consells a ningú. Conec prou la situació catalana a través de companys catalans i espanyols amb qui he conversat, però vull ser respectuós. Dit això, crec que la situació catalana és molt interessant i important per a Europa. Hi ha una condensació de tendències, pressions i forces que fan que Catalunya sigui una mena de microcosmos d'Europa. I això col·loca un càrrega enorme a les espatlles del poble català. En primer lloc, sóc bastant clàssic i ortodox: si el poble de Catalunya vol la independència, té el dret d'obtenir-la. El dret d'autodeterminació i d'independitzar-se és indubtable. La qüestió és: què significa a la pràctica? I per a les relacions entre treball i capital? Hi ha moltes maneres de guanyar la independència i tu n'has assenyalat algunes [hem parlat de l'ampli espectre entre PDEcat i CUP]. Però això encara és més complex perquè, si et quedes a la Unió Europea, pot ser que el fet de guanyar la independència de l'Estat espanyol no et doni tanta independència com imagines. El problema s'ha de resoldre a diferents nivells. Aquells que desitgen assolir la independència ens han de dir què significa això en el context de la UE, sobretot si romans dins l'euro, que implica una restricció directa de la sobirania.

Però la dreta considera que Catalunya no tindrà problemes de sobirania perquè formarà part de l'“eix guanyador” de la Unió. Parla de ser com Dinamarca o d'obtenir els beneficis que obté Alemanya a la UE, per exemple.

Catalunya pot ser el cor industrial de l'Estat espanyol, juntament amb el País Basc, però és un país petit i el seu pes a la Unió Monetària serà molt limitat. L'habilitat de mantenir-se i triomfar industrialment i econòmicament dins el context de l'euro ha de tenir en compte la trajectòria de la Unió Monetària. No crec que Catalunya pugui ser mai *una altra Alemanya*, crec que es trobarà a la perifèria, potser no tant com Portugal, però sí que serà un país perifèric. En aquest context, si la independència s'ha d'assolir en interès de les classes populars i el treball i contra el capital –que és el que a mi m'interessa en aquest cas–, llavors, l'esquerra catalana ha de pensar diferentment de la dreta catalana i ha de proposar estructures institucionals i polítiques econòmiques diferents. Sense aquesta diferenciació, el resultat no serà beneficis per a les assalariades ni per a les persones que viuen i treballen a Catalunya sense considerar-se catalanes. ◀

Esperanto, la llengua sense nació

Aquest idioma transnacional, creat fa 130 anys a partir d'una proposta amb un fort caràcter transformador, es resisteix a l'extinció i la pressió del règim lingüístic actual

Joan Ballart
@JoanBallart23

Defensar un moviment que anés més enllà de les nacions i que tingués com a pilar una llengua que tothom entengués. Aquest era l'objectiu de l'humanista i oftalmòleg jueu Ludwik Lejzer Zamenhof -nascut el segle XIX en territori de l'antic Imperi Rus- quan va crear l'esperanto, un idioma auxiliar internacional que formava part del seu discurs pacifista i de solidaritat i fraternitat entre pobles.

No obstant això, des dels seus inicis a finals del segle XIX, el racionalisme i la burgesia europea van capitalitzar l'activitat esperantista i van deixar de banda la part més reivindicativa del moviment per centrar-se en la llengua en si. A la vegada, l'obrerisme europeu va veure l'esperanto com la solució dels seus problemes de comunicació internacional. És un idioma regular i, per tant, fàcil d'aprendre, que les treballadores d'aquella època podien practicar durant l'escàs temps lliure de què disposaven. Aquesta és l'arrel de la vinculació entre l'anarquisme o el comunisme i l'esperanto.

A escala internacional, les dues guerres mundials, el nazisme i l'estalinisme van ser cops molt durs pel moviment i les dictadures de Primo de Rivera i de Franco també van frenar el seu impuls a Catalunya i a l'Estat espanyol. No obstant això, l'esperantisme va viure moments d'esplendor durant el tombant de segle i la Segona República Espanyola. L'any 1921, la fundació de l'Associació Mundial Anacional (en esperanto Sennacieca Asocio Tutmonda, SAT) va crear un sisme que accentuà les diferències existents dins l'esperantisme. A partir d'aquell moment, es va conformar un corrent *neutralista* -representat per l'Associació Universal d'Esperanto (Universala Esperanto-Asocio, UEA)- i un altre que defensava el valor transformador de l'esperanto -amb el SAT com a principal òrgan organitzatiu.

Desigualtats del règim lingüístic actual

L'estructura imperialista del règim lingüístic vigent -amb una clara hegemonia de l'anglès- ha exercit una pressió determinant en la configuració de la situació actual. Avui dia, el 40% de les 6.700 llengües que existeixen al món estan amenaçades segons l'Atlas UNESCO de les llengües en perill.

A més, els avantatges que tenen els països i les parlants que utilitzen alguna de les llengües dominants no són pocs. En l'àmbit econòmic, una dada força representativa són els 1,2 bilions de lliures (1,4 bilions d'euros) que la consultoria Capital Economics estima que va ingressar el Regne Unit l'any 2014 gràcies a l'aprenentatge de la llengua per part d'estudiants

internacionals. Tal com explica el sociòleg Xavi Alcalde, "si es democratitza l'aprenentatge de la comunicació internacional, les elits hi perdran molt".

"Es tracta d'un panorama preocupant que va en contra de qualsevol ideal d'igualtat entre cultures. Cap poble no té el dret moral d'imposar el seu idioma com a llengua mundial", critica el lingüista Aitor Arana. I afegeix que, quan això passa, "la superioritat cultural que se'n deriva és un caldo de cultiu d'etnocentrisme que pot empènyer molts pobles a acabar menyspreant la seva pròpia cultura pel fet de considerar-la inferior a la dominant".

A la dificultat d'invertir el règim lingüístic imperant, s'hi afegeix l'agreujant que les polítiques governamentals encarregades de defensar les llengües minoritàries continuen professant el dogma de l'anglès com a llengua internacional. "Governos com el català o el basc no veuen la idea d'un idioma internacional neutral com una solució per alliberar les seves llengües de la pressió que li infligeixen pesos pesants com l'anglès, el castellà o el francès", defensa Arana. És en aquest context, segons el lingüista, on entra en joc l'esperanto. "Si aquest idioma s'utilitzés com a forma de comunicació internacional, totes les llengües quedarien protegides. No només les més grans, sinó també les més petites. Cal un idioma que no sigui de ningú i, a la vegada, sigui de totes per posar-nos al mateix nivell".

Dues grans branques de l'esperantisme a Catalunya

Tant en l'àmbit internacional com a Catalunya, el gruix de l'esperantisme té la defensa dels drets lingüístics com a principal estandard. El camp d'actuació polític de l'Associació Catalana d'Esperanto (Kataluna Esperanto-Asocio, KEA) i la UEA, per

Les dues guerres mundials, el nazisme i l'estalinisme van ser cops molt durs per l'esperanto; les dictadures de Primo de Rivera i Franco també van frenar el seu impuls

"Si s'utilitzés com a forma de comunicació internacional, totes les llengües quedarien protegides. No només les més grans, sinó també les més petites", diu Aitor Arana

/ FRANÇOIS
PAGÈS

tant, queda limitat per aquests principis. Això permet que aglutini un grup polític, religiós o cultural molt heterogeni.

Tot i així, el paper preponderant que sempre ha tingut el catalanisme dins la KEA ha portat l'associació a abandonar el neutralisme polític defensat per la UEA i a posicionar-se al costat de les forces favorables al dret de decidir en el marc del procés català.

La implicació política de la KEA encara queda lluny, però, de les postures revolucionàries del SAT, que consideren l'esperanto com una part inalienable del discurs transformador d'esquerres. Així, advoquen per la unió dels sectors esperantistes comunistes, anarquistes, socialdemòcrates, feministes, pacifistes o anacionalistes sota la premissa que la defensa d'una llengua internacional ha d'anar acompanyada d'altres lluites com la de classes, l'antipatriarcal, la de la no-violència o l'ecologista. "L'esperanto triomfarà el dia que no hi hagi injustícies racials o discriminació de la dona", explica Alcalde.

A pesar de les diferències existents, les relacions entre ambdues branques de l'esperantisme són bones. Com diu Pedro Sanz, de l'associació Izquierda y Esperanto (SAT en Hispanio, SATeH): "Els anomenats *neutrals* tenen com a eix fonamental de la seva activitat el mateix esperanto, però no solen tenir objeccions a col·laborar amb associacions ben variades. D'altra banda, els considerats *instrumentistes* no es conformen a utilitzar l'esperanto per difondre els seus idearis, sinó que també tendeixen a difondre l'idioma entre els seus coreligionaris".

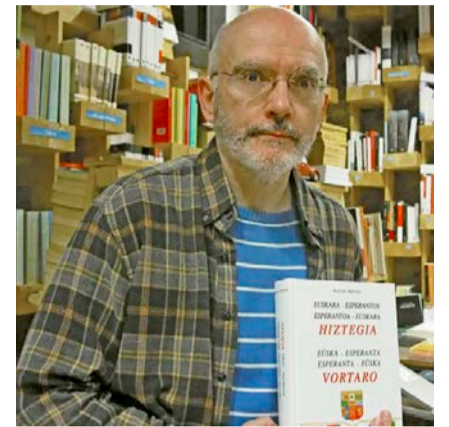
Perd força respecte al segle XX

La debilitat del moviment, tant a escala nacional com internacional, té poc a veure amb la força que va prendre en determi-

nats moments del segle XX, quan l'esperantisme era un pilar important de l'ideari transformador. És per això que cal una reflexió per analitzar per què ni tan sols les forces d'esquerres veuen l'esperanto com un element més del discurs transformador. En primer lloc, la dimensió del moviment és determinant en aquest sentit. "És molt desconegut i la gent té molts prejudicis respecte a ell", explica Xavi Alcalde. El vicepresident de la KAE, Carles Vela, afegeix que "la sensació predominant és que l'esperanto va morir fa molt temps".

Altres motius que expliquen la desaparició de l'esperanto de l'ideari transformador poden ser la desconfiança envers les institucions dels sectors més polititzats del moviment i, també, un cert punt d'irracionalitat identitària, que faria veure l'esperanto com una amenaça per a l'hegemonia i l'*statu quo* culturals.

En qualsevol cas, el seu abandonament contrasta amb les facilitats inherents a la incorporació d'aquesta llengua. Les fonts consultades calculen que, amb un període de tres o quatre mesos, es pot arribar a un nivell prou bo per mantenir una conversa més o menys fluida. Tanmateix, tot i tenir les llengües indoeuropees com a influència principal, es tracta d'una llengua molt més neutral que qualsevol altra i que, pel fet d'estar planificada, descarta les irregularitats que presenten les que no ho estan. Això implica que l'esforç que han de fer les parlants de països diferents per aprendre-la està molt més anivellat. D'aquesta manera, els avantatges competitius dels quals parteix la gent anglòfona quedarien diluïts. A l'últim, segons diversos estudis, l'esperanto té un valor pedagògic que facilita l'aprenentatge d'altres llengües. Així doncs, els resultats d'estudiar una llengua partint de zero són millors si abans s'ha assimilat l'esperanto. ◀

Nuclis actius i noves eines

El dissabte 18 de febrer, el lingüista Aitor Arana va presentar el diccionari esperanto-èuscar / èuscar-esperanto a la llibreria Ona Llibres de Gràcia. Es tracta d'una eina que ell mateix ha anat dissenyant d'ençà que, a principis dels 80, es va començar a interessar per l'esperanto. Tot i que es va publicar el 2015, Arana encara no havia tingut l'oportunitat de presentar la seva obra a Catalunya. Ho va fer convidat per l'Associació Catalana d'Esperanto (KEA), que amb 190 sòcies representa el gruix de l'esperantisme associatiu a Catalunya i té adscrits diversos cercles d'arreu del territori, com el Centre Esperanto Sabadell, un dels més actius. ◀

La debilitat del moviment té poc a veure amb la força que va prendre en determinats moments del segle XX, quan l'esperantisme era un pilar important de l'ideari transformador

L'esperanto té un valor pedagògic que facilita l'aprenentatge d'altres llengües. Els resultats d'estudiar un idioma partint de zero són millors si abans s'ha assimilat l'esperanto

La vigència del pensament d'Anselmo Lorenzo al segle XXI

Es tracta d'una figura històrica dins el procés de conformació del moviment obrer i l'anarquisme ibèric. Delegat de l'AIT al Congrés de Londres, va ser un dels promotors del sindicalisme que va encarnar la CNT dels anys 1930. Tipògraf, internacionalista i crític amb el mutualisme, el seu pensament conté elements crítics per avaluar la conjuntura política actual

David García Aristegui

Membre del Sindicat de Músics i coautor de l'obra col·lectiva 'En el alba del anarquismo. Anselmo Lorenzo 1914-2014', publicada per Calumnia Edicions @david_aristegui

Ara que es comencen a constatar les limitacions i les promeses incomplertes de la nova política, la figura de l'anarquista Lorenzo pot ser molt útil per repensar què és l'activitat política. Aquest eminent pensador llibertari va tractar diversos temes que presenten analogies sorprenents amb la situació que estem vivint avui dia.

Actualment, de manera indefectible, es tendeix a narrar la història de l'anarquisme i del comunisme des de les seves diferències en comptes de recuperar la història comuna d'ambdós moviments. La historiografia oficial i la crítica comparteixen el consens que una de les fites més importants en el desenvolupament de l'anarquisme a l'Estat espanyol va ser la visita de Giuseppe Fanelli. Com Bakunin i Lorenzo, va ser francmaçó i els codis i les xarxes d'aquesta branca de la maçoneria van ser fonamentals perquè aquest militant de la I Internacional pogués comunicar-se, tot i que amb prou feines coneixia l'espanyol.

Lorenzo immortalitzà el moment en què Fanelli el va convertir en un activista de primera línia en un (potser involuntàriament) divertidíssim passatge d'*El proletariado militante*: "Se l'havia de veure i sentir, descrivint l'estat del treballador, privat dels mitjans de subsistència per la manca de feina i a causa de l'excés de producció; després d'exposar amb riquesa els detalls de la desesperació de la misèria, amb trets que recordaven el tràgic Rosi, [...] deia: 'Cosa horribile! spaventosa!' i sentíem calfreds i sotrats de l'horror".

Malgrat l'art de la cerca de divergències entre marxisme i anarquisme, com dèiem, la maleta de Fanelli contenia bàsicament textos d'un tal Karl Marx. Entre ells, un manifest en què es reflectia que "ni el desenvolupament de la maquinària ni els descobriments científics ni l'aplicació de la ciència a la producció ni l'augment i la millora dels mitjans de comunicació ni l'emigració a noves colònies ni l'obertura de mercats ni el lliure canvi ni tot plegat pot alliberar els treballadors de la

misèria, ans al contrari, l'organització social present a cada nou desenvolupament de les forces productives del treball tendeix fatalment a incrementar les diferències de classe, la desigualtat". Això és perfectament aplicable a les condicions socials que estem vivint al segle XXI. No en va, *El proletariado militante* acabava anunciant que la independència econòmica és l'essència de la independència política. Malauradament, la classe treballadora del capitalisme tardà continua sense haver-la assolida.

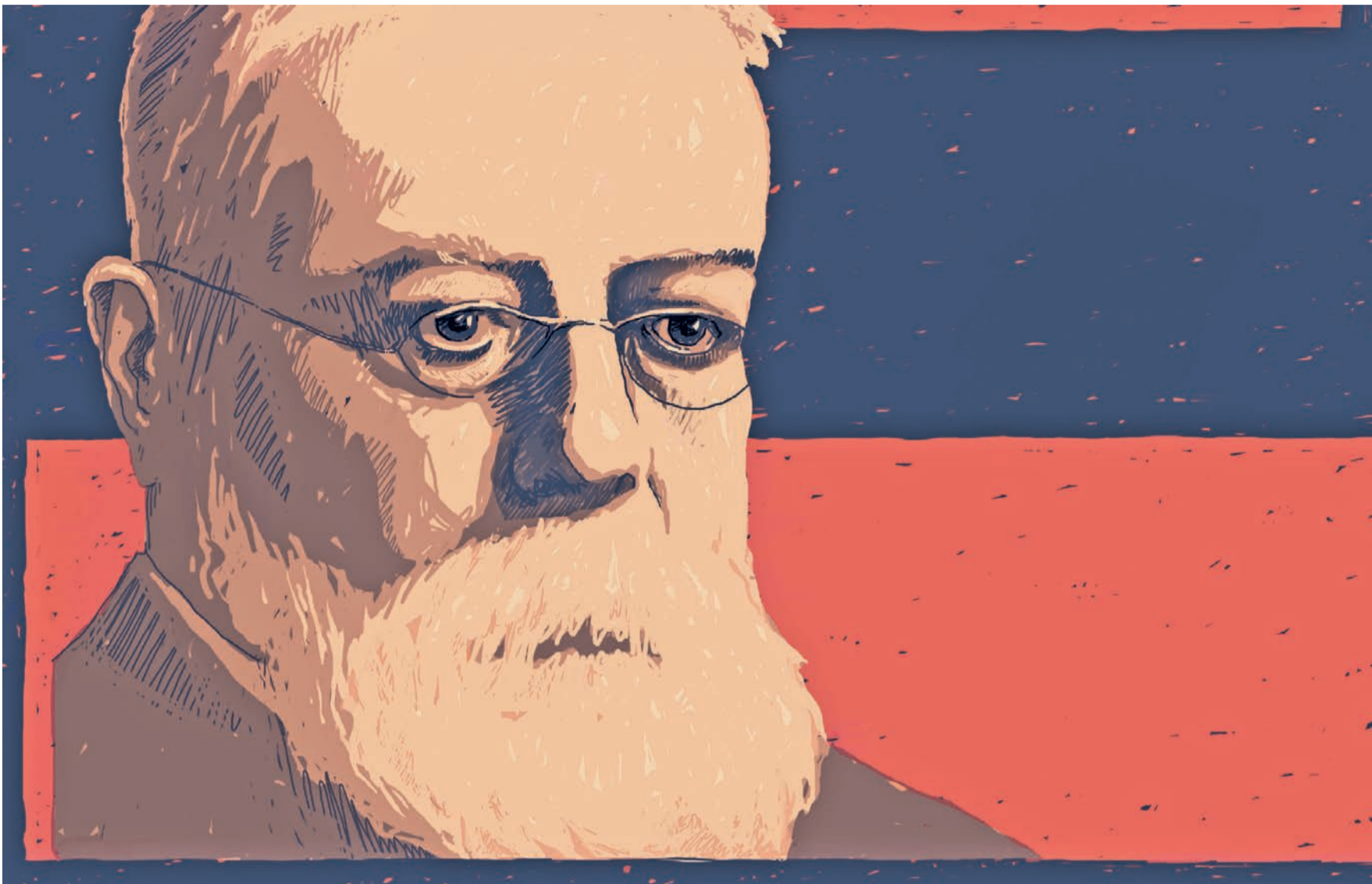
Els esdeveniments de la Comuna de París de 1871 marcarien el context en què es va desenvolupar la I Internacional de manera definitiva. Recentment, s'ha publicat *Lujo comunal. El imaginario político de la Comuna de París*, un treball excel·lent de Kristin Ross que recull les idees que van fer de benzina i de motor impulsor de la vida de molts militants com Anselmo Lorenzo. El llibre de Ross es tanca amb un al·legat que podrien haver signat el mateix Lorenzo o algun dels seus contemporanis: "Quan el temps de treball deixi de ser la mesura del treball i el treball la mesura de la riquesa, aleshores, la riquesa deixarà de mesurar-se en termes de valor de canvi". De la mateixa manera que per cadascun d'aquests pensadors cert individualisme només era possible sota el comunisme, que necessita i valora la contribució de cada individu al bé comú, el veritable luxe no podia ser sinó el luxe comunal. Amb la centralitat dels anomenats *béns comuns* en el municipalisme, convé recordar què subjeia a l'èfmera Comuna de París: el desig del luxe comunal.

Dels 'porristes' a l'Hogar Social Madrid

Tornem a l'actualitat, de 1871 a 2017. A Madrid, hem de patir els okupes neonazis de l'Hogar Social Madrid i reconeguts xenòfobs dins les files de la nova política, com ara Jorge Vestrynge. Lorenzo, com la resta de militants internacionalistes, va ser titllat d'afrancesat perillós arran el seu suport a la Comuna

L'evolució d'anarcocomunistes com Lorenzo des de postures antiorganització fins al suport decidit al sindicalisme va ser determinant pel creixement de l'anarcosindicalisme

Va ser crític amb el que es coneixia com a sindicalisme de base múltiple, és a dir, un protosindicalisme mutualista orientat a impulsar societats de resistència i cooperatives

/ GERARD PLA

i, a causa d'això, va tenir diverses topades amb l'anomenada Partida de la Porra. Aquest grup operava com a força de xoc del Partit Progressista, que va rebre el suport de personalitats de l'època com Amadeu de Savoia, el general Prim o Sagasta. L'any 1871, un grup de *porristes* va irrompre al banquet de solidaritat francoespanyola organitzat per la secció madrilenya de la I Internacional i va ferir una vintena de persones, davant la passivitat de les autoritats. A *El proletariado militante*, Anselmo Lorenzo narra com va evitar ser agredit, miraculosament, gràcies a un amic que va entrar disfressat al local de la reunió i el va treure simulant que el detenia.

La rellevància del pensament de Lorenzo també pren actualitat davant el sorgiment de noves formes de sindicalisme (les Kellys, el Sindicat Popular de Venedors Ambulants, el Sindicat de Músics,...). A *La CNT en los años rojos, del sindicalismo revolucionario al anarcosindicalismo*, Rafael Bar detalla l'evolució que es va produir dins l'anarquisme ibèric des de posicionaments antisindicals fins a la creació de Solidaridad Obrera i, després, de la CNT. Lorenzo va tenir un paper central en aquest trànsit, que es pot resseguir al text *El proletariado emancipador* recuperat al llibre de Bar: "Renuncio a parlar-vos com a anarquista i em dirigeixo a vosaltres només com a treballador, com a company, per excitar-vos a ingressar, amb coneixement, voluntat i propòsit perseverant i decidit, al moviment sindicalista". La manca d'implantació de la UGT a Catalunya i l'evolució d'anarcocomunistes com Lorenzo des de postures antiorganització fins al suport decidit al sindicalisme serien factors determinants del creixement explosiu de l'anarcosindicalisme en pocs anys.

Lorenzo també va ser força crític amb el que es coneixia com a sindicalisme de base múltiple, és a dir, un protosindicalisme mutualista orientat a impulsar societats de resistència i cooperatives de tota mena. Una crítica que ens porta novament a l'actualitat... per exemple, a l'expansió del coo-

perativisme a Catalunya. El llibre de Bar també recull el posicionament de Lorenzo respecte als referents històrics del cooperativisme mutualista: "Veiem com el reformisme -fal-sejant el concepte racional de l'economia- recorre a l'estalvi, que escatima cèntims del jornal mesquí i insuficient, per al mutualisme en la malaltia, per a la jubilació en la vellesa o pel crèdit en la crisi del treball; a la cooperació per exceptuar-se en part de l'explotació mercantil, per treure un guany i, fins i tot, per obtenir recursos per a la propaganda, i a la mateixa resistència establint la vaga sobre la quota destinada al subsidi del vaguista". Per bé que avui dia pugui semblar estrident, Lorenzo i els anarquistes de l'època van estar en contra de les caixes de resistència.

Artistes i científics

Lorenzo també va estar molt vinculat al que avui dia referiríem com a *indústries culturals*, una temàtica molt actual ara que s'està debatent l'Estatut de l'Artista en una subcomissió del Congrés dels Diputats. L'anàlisi de Lorenzo sobre el treball cultural és molt lúcida: "Quants intel·lectuals parlen de cultura, de reformes [...] si vénen de bona fe, ajudin-nos en la nostra tasca de reivindicació i emancipació; tenen les portes del sindicalisme obertes de bat a bat, ningú no els priva de constituir-se en sindicats de producció intel·lectual".

Tot i que, molts anys després de Lorenzo, van sorgir diversos corrents primitivistes i antidesenvolupistes dins l'anarquisme, Lorenzo va reivindicar sempre una ciència al servei de la classe treballadora: "La ciència obrera pren de la ciència burgesa el que conté de veritable ciència, però es desfà dels sofismes que serveixen de base al privilegi i, amb un criteri despreocupat, agrupa els coneixements que serveixen per beneficiar tots els homes i per impedir que els mistificadors puguin privar els treballadors dels seus drets naturals i prendre'ls el fruit de la seva feina". ◀

La ciència obrera pren de la burgesa el que conté de veritable ciència, però es desfà dels sofismes en què es basa el privilegi i agrupa els coneixements pel bé de l'ésser humà

Malgrat l'art de la cerca de divergències entre marxisme i anarquisme, la maleta de Fanelli contenia bàsicament textos d'un tal Karl Marx

22-23

L'ajuda econòmica i militar proporcionada per l'Iran i Rússia pot suposar una hipoteca pel futur de Síria

24

L'activista i escriptor Abdulaziz Ramadan recorda els anys anteriors a la seva fugida de Síria. Ara, viu a Alemanya

Memòria en conflicte

La revolta de 2011 va permetre revitalitzar un relat històric col·lectiu fins llavors en letargia a Síria, però la militarització, el mig milió de morts i la victòria d'Al-Assad l'amenacen de nou

Oriol Andrés Gallart

@oriolandres

Beirut

L'artista Sana Yazigi defensa que la data que va marcar l'inici de la revolució a Síria no és el març de 2011 sinó un mes abans. Segons relata, a principis de febrer d'aquell any, un policia va assaltar un venedor al mercat de Harika, a Damasc. Va ser llavors quan, espontàniament, una munió de gent es va concentrar tot cridant: "Lladres!". Al cap de poc, però, va aparèixer el ministre de l'Interior i, mentre sortia del seu cotxe, va exclamar: "Això és una protesta? Us hauria de fer vergonya!". La mateixa gent que, poc abans, bramava indignada contra la corrupció policial va començar a cantar eslògans a favor del règim.

Un mes després, a Daraa, van esclatar les manifestacions que suposarien l'inici simbòlic de la revolta siriana. Més enllà d'una data o una altra, l'anècdota de Yazigi mostra una memòria col·lectiva en construcció, fruit del xoc de dialèctiques, experiències i records. La memòria no és, o no hauria de ser, estàtica.

Tanmateix, segons recorda Yazan Badran, a la Síria on ell va créixer, ho era. Actualment investigador en temes de mitjans de comunicació a Brussel·les, descriu aquell país com un "regne de silenci" en què les pròpies vivències quedaven enterrades en l'esfera familiar: "El mig segle precedent a la revolta es pot descriure com un forat negre de memòria. El control del règim baasista sobre l'espai públic era absolut i, en general, no va ser qüestionat". Així, explica: "No hi havia plataformes o espais per crear narratives globals o fins i tot divergents. La formació de la memòria col·lectiva del país va esdevenir una funció estàtica de l'Estat més que un procés orgànic per part de la ciutadania".

El documentalista Saed al-Batal també recorda un país callat. I rememora el dia que, encara essent un infant, va sortir de casa decidit a fotografiar ocells al seu Tartous natal. Va ser aturat per policies fins a tres vegades i, després d'una d'aquestes aturades,

va acabar a la comissaria, on van revisar les fotos que havia pres. "Els pocs testimonis que tenim de narratives diferents a la del règim, generalment, són escrits", assegura. "Hi ha molt poques imatges. Per exemple, de la revolta i posterior massacre de Hama (el 1982), no en tenim més d'unes dotzenes de fotos i és un miracle que existeixin".

La liberalització econòmica del règim, a partir de l'any 2000, va comportar una mínima obertura en l'àmbit de les llibertats, però no va ser fins que es va produir l'aixecament de 2011 que els murs de silenci van saltar pels aires. Segons Badran, diversos elements van contribuir a fer-ho possible: "El col·lapse de la presència material de l'Estat, el col·lapse de les barreres psicològiques de la gent, la presència de les noves tecnologies" i un context regional que ho afavoria; i també intern: "La narrativa de l'Estat sirià havia esdevingut tan fràgil i rebatible que va ser molt fàcil abatre-la. Es tractava d'un Estat que, oficialment, encara era socialista, però que estava implementant tot tipus de polítiques neoliberals que havien alienat grans segments socials. Hi havia milions de persones vivint als marges. En molts aspectes, les narratives de l'Estat presentaven contradiccions irreconciliables".

Arran de l'esclat del març de 2011, la gent va sortir a manifestar-se. I, un cop al carrer, res no impedia confrontar les pròpies experiències per "omplir mig segle buit de memòria", en paraules de Badran. Entre elles, la reconstrucció dels episodis més traumàtics d'aquells 40 anys, com els fets de Hama o la participació siriana a la guerra del Líban. "Un corpus creixent de literatura va començar a centrar-se en la recerca, la difusió i la conservació d'unes experiències fins llavors parcials i personals per aglutinar-les en una imatge més coherent i plena de matisos. En un intent de reivindicar una narrativa pròpia, l'aixeca-

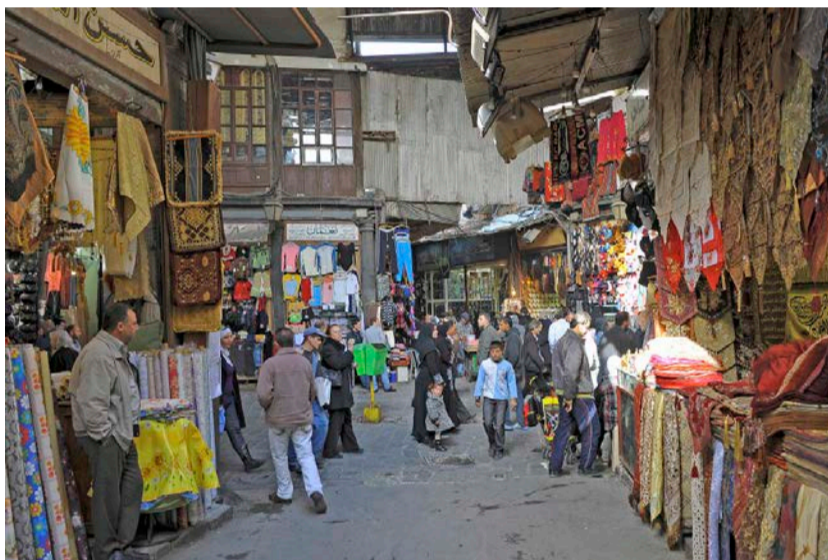
Tot i que, abans de la guerra, Síria es considerava oficialment socialista, estava implementant tot tipus de polítiques neoliberals que havien alienat grans segments socials

Arran de l'esclat de 2011, la gent va reconstruir episodis traumàtics com els fets de Hama o la participació siriana a la guerra del Líban per "omplir mig segle buit de memòria"

Bar Riwaq de Beirut. Els dos nois asseguts a la terrassa són Ghiath Al-Haddad i Amr Kokash / ORIOL ANDRÉS

El mercat d'Al-Hamedieh de Damasc abans de l'inici de la guerra / JAUME SERRA

Qui escriurà la història recent?

“Molts sirians que ens dediquem a temes culturals i de mitjans tenim una doble preocupació”, reconeix Badran. “D’una banda, tenim por d’oblidar, de no saber què va passar durant els 40 anys passats. L’altra preocupació és que s’oblidi allò que està succeint ara. Si el guanyador (per dir-ho d’alguna manera) és el règim d’Al-Assad, aconseguirà reescriure amb èxit la història dels darrers cinc anys? Què podem fer per resistir, organitzar-nos, crear narratives coherents del que ha passat i protegir-les de qualsevol poder polític que vingui en el futur? No és només el règim, també hi ha els grups radicals”. Saed al-Batal alberga esperances: “El vell règim, tal com el vam conèixer, no tornarà mai; va perdre el 2011. Ara, simplement intenta imposar tant dolor com sigui possible. Ens volen posar de nou a la granja de xais. Però la gent ha canviat, fins i tot a la zona controlada pel govern. Per això el règim té tanta por de la pau. Si estem un temps sense violència, al cap d’un o dos anys, la gent començarà a discutir i a qüestionar l’autoritat del règim”. Tant Al-Batal com Badran, a més, posen l’accent en l’enorme diàspora siriana a la regió i a Europa com una font de resistència cultural. És així com Ghiath al-Haddad i Amr Kokash es plantegen l’experiència del Riwaq. A diferència d’Al-Batal, ells tenen confiança en un futur retorn: “Som aquí, al Líban, prop de Síria, perquè, si en qualsevol moment surt l’oportunitat de tornar, ens hi puguem traslladar ràpidament amb totes aquestes idees i reflexions que hem recollit a l’estranger. Quan tornem, no ho farem com a individus sinó amb la força d’aquest espai creat”. “Acostumàvem a ser un país tancat i monocrom. Passi el que passi, és impossible que ho tornem a ser”, rebla Al-Batal.

ment va donar als sirians la possibilitat de tornar a examinar la seva història oficial i, en cert sentit, a reescriure-la”.

“La revolució va crear un espai per a l’enginy que a nosaltres, els sirians, ens ha sorprès (...) I ens preguntem: on era tot aquest talent per la sàtira, l’art i la innovació?”, llegim a la web The Creative Memory of the Syrian Revolution, tota una declaració de principis. Aquest projecte, encapçalat per Sana Yazigi, recopila les expressions artístiques i intel·lectuals que van començar a construir les noves narratives alternatives en un gran arxiu *online*.

“La revolució va crear persones noves i, per tant, també una nova memòria. Va trencar l’aïllament. I les noves tecnologies ens van permetre compartir les nostres experiències amb gent de tot el món”, reflexiona Ghiath al-Haddad, assegut a la terrassa del Riwaq, un bar obert a Beirut fa pocs mesos per un col·lectiu de persones sirianes a l’exili, forçat o voluntari. “És un espai alliberat, un lloc on compartir experiències, un moviment social”, complementa Amr Kokash.

Militarització creixent

Tant l’un com l’altre van decidir marxar de Síria després dels atacs químics de l’agost de 2013 i la posterior amenaça d’atac per part dels EUA. Ja feia més d’un any que la militarització del conflicte incrementava ràpidament. “Arribats a aquell punt, la cosa estava esdevenint molt gran i vaig sentir que no hi podia continuar participant. Vaig decidir anar-me’n”, explica Kokash.

Saed al-Batal també es va convèncer, a finals de 2012, que la via militar no duia enlloc: “En certa manera, estava molt decebut: primer, del règim; després, dels països de la regió; després, del món en general. Arribat a un punt de depressió en què havia perdut l’esperança en la humanitat i necessitava aferrar-me a quelcom per tirar endavant, em vaig centrar en els

infants que havien de néixer. Vaig decidir seguir preservant la memòria per ells”. Així doncs, Al-Batal va continuar documentant la vida a la zona alliberada i assetjada de l’est de Douma fins que en va marxar el 2015.

Mentrestant, la lògica militar s’havia apoderat del conflicte sirí i les seves narratives tant a nivell intern com internacional. “La societat civil siriana era molt dèbil i el moviment que va sortir de l’aixecament estava molt fragmentat. La tecnologia, que al principi va contribuir a la revolta, també va facilitar una fragmentació pública i l’individualisme polític”, analitza l’investigador Yazan Badran. “El caos, la guerra i l’absència de llei van generar un entorn perfecte per al sorgiment d’ideologies nihilistes: a una banda de l’espectre, Estat Islàmic; a l’altra, el règim”.

A més, Badran es mostra crític amb el paper dels mitjans internacionals: “La gravetat d’aquesta narrativa armada no és només que se centra en allò militar, sinó que, a més, *deshistoritza* el conflicte. Ja no es mira una determinada batalla, un grup, un esdeveniment o una ideologia en el seu marc històric, sinó que es descontextualitza i es porta al context local propi”.

Com reflexionava en un article recent l’activista Loubna Mrie arran de la victòria del règim sobre l’est d’Alepx: “Als mitjans de comunicació i les xarxes socials, sovint em trobo amb una narrativa -difosa pels seguidors més ardents del règim sirí, però també per aquells que reconeixen el seu caràcter opressiu- que defensa que el règim d’Al-Assad està lliurant una guerra contra les organitzacions estil Al-Qaida, diabòliques i extremistes (...) Sovint, Alepx es retrata com l’epicentre de la insurgència gihadista alliberada per l’exèrcit nacional (...) Aquesta narrativa és especialment frustrant, ja que ignora completament la història de l’Alepx revolucionari. Hi ha molts activistes contra el govern, posteriorment detinguts i segrestats pels grups extremistes, a qui es deixa fora”. ◀

L'Iran ajuda Síria a canvi d'hipotecar el futur del país

El suport militar clau de les Guàrdies Revolucionàries i les injeccions econòmiques de Teheran han permès decantar el transcurs de la guerra, però han deixat el país en una situació de dependència crònica

Nicolas Lupo Sonnabend

@niluso

Beirut

Tot just entrat a la vintena, Alí continua anant a la facultat d'odontologia de la universitat de Tartus cada dia. Durant el trajecte, ha de travessar els nombrosos controls militars -alguns d'ells improvisats- que sorgeixen pel camí. Però, tot i la relativa normalitat, aquest jove que viu en un territori sota control governamental també ha patit els talls energètics provocats per la manca de combustible -en mans del govern-, que des de principis d'any han afectat tant el funcionament dels serveis públics com els del sector privat.

"Ara, la situació comença a millorar lentament", explica Alí a través de la missatgeria instantània, "però han estat els pitjors talls elèctrics des que va començar el conflicte". Durant el mes de febrer, les cues a les benzineres havien arribat a fer tres quilòmetres; a Damasc o a la costa de Latakia, el transport públic només oferia serveis mínims i els establiments privats no podien obrir amb normalitat. La clínica odontològica regentada per la mare d'Alí només dona servei una hora al dia, tot i que normalment n'oferia durant set hores.

Aquesta escassetat energètica té les seves arrels en la confluència de dos contextos diferents del conflicte. Estat Islàmic (EI) va arrabassar els jaciments de gas dels voltants de la ciutat de Palmira el desembre passat mitjançant una ofensiva llampec que no va obtenir resposta per part de les forces governamentals ni per part del contingent militar rus. Aquests camps de gas proveïen una quantitat important de l'energia consumida als territoris governamentals. Malgrat els lents avenços de l'exèrcit capitanejat per Al-Assad contra els gihadistes, aquests últims han destrossat la principal planta processadora de gas, fet que ha limitat les opcions de Damasc de proveir-se energèticament fins que no estigui reparada.

Però, la principal font de subministrament del govern arribava de l'exterior. Ja fa temps que l'Iran, un aliat militar vital pel govern, ha estat proveint de combustible els territoris del règim. Un flux que es va aturar a mitjan octubre. "Ho van justificar dient

que era per qüestions tècniques", explica Jihad Yazigi, editor del butlletí econòmic *The Syria Report*. "Però la suspensió d'aquesta via de proveïment sembla estar relacionada amb el fet que Síria deu molts diners a l'Iran. Crec que l'aviuallament es va aturar perquè els iranians volien pressionar el govern per trobar algun tipus d'acord que els beneficiés", afirma.

En aquest context, els dos governs van arribar a una sèrie d'acords a mitjan gener. Teheran i les empreses del país es beneficiarien de la gestió futura d'aquests nous contractes en cinc sectors estratègics, entre ells el petroli i les telecomunicacions. Aquestes recompenses lucratives -per al govern, però també per a les Guàrdies Revolucionàries, una de les institucions militars més fortes del país persa que han participat activament en el conflicte a Síria- permetran obtenir un cert retorn econòmic de les despeses en personal, armes i altres tipus d'ajuda que ha fet l'Iran des de fa més de quatre anys.

Almenys 1.000 soldats iranians de la facció de les Guàrdies Revolucionàries han mort en el conflicte sirí i el deute econòmic del govern alauita amb el seu aliat és enorme. Els més de 4.500 milions de dòlars de crèdit oferts per l'Iran han estat clau perquè el règim pogués continuar pagant els salaris del funcionari i mantenint oberts els centres educatius i de sanitat. Però els beneficis obtinguts per l'Iran arran d'aquests acords no només són contractuals, sinó que també li permeten augmentar el grau d'influència a la regió.

"El sector de les telecomunicacions és una indústria molt sensible", assegura Karim Sadjapour, del programa per a l'Orient Mitjà del Carnegie Endowment for International Peace, "i permetrà que l'Iran controli les comunicacions a Síria de molt a prop".

Una dependència creixent

El rol dels aliats sirians ha estat clau per mantenir a flotació el govern de Baixar al-Assad. A partir de la tardor de 2015, la intervenció militar russa a gran escala va convertir les progressives pèrdues de terreny en victòries constants de les forces progovernamentals contra els grups opositors armats. Amb l'ajuda de les milícies iranianes i de militants de Hezbollah i la participació de l'aviació russa, el govern va conquerir Alep -la victòria més

Almenys 1.000 soldats iranians de la facció de les Guàrdies Revolucionàries han mort en el conflicte sirí i el deute econòmic del govern alauita amb el seu aliat és enorme

A partir de la tardor de 2015, la intervenció militar russa a gran escala va convertir les progressives pèrdues de terreny en victòries constants de les forces progovernamentals

Refineria de petroli d'Al-Qahtaniya, a la regió d'Al-Hasaka, al nord-est de Síria

Les Guàrdies Revolucionàries de l'Iran han jugat un paper clau a la guerra de Síria

simbòlica des de l'inici del conflicte- a finals de l'any passat. Però aquest suport no està exempt de contrapartides i les concessions en matèria econòmica "hipotecaran el futur del país", assegura Yazigi.

El conflicte brutal que es viu a Síria no només està tenint un cost molt alt en vides humanes -es calcula que, des de 2011, hi podrien haver mort mig milió de persones-, sinó que ha destrossat literalment el país. Més de la meitat de la població ha estat forçada a abandonar el seu lloc de residència -ja sigui dins o fora del país- arran de la violència. L'estiu passat, el Banc Mundial calculava que el cost de la destrucció material de les infraestructures del país ascendia a almenys tres cops el producte interior brut sirí d'abans de la guerra. Més del 60% de la població que s'ha quedat a Síria estaria a l'atur.

"La situació econòmica és molt dolenta des de fa temps aquí a Tartus", diu Alí, que dona suport incondicional al govern. Les dues ciutats costaneres, tant Tartus com Latakia, són feus governamentals des dels primers compassos del conflicte i s'han escapat dels esclats de violència. Centenars de milers de persones refugiades d'altres regions han migrat cap a aquests territoris i, tot i la situació econòmica desastrosa, el govern sempre ha procurat donar una aparença de normalitat mitjançant el funcionament constant de les institucions estatals.

Per això, necessita una quantitat de diners que no pot obtenir pels seus propis mitjans. "El gran problema és que el govern no té cap font autònoma d'ingressos i, per tant, haurà de continuar demanant diners als seus aliats. I, amb aquestes línies de crèdit o subministrament de combustible, vindran noves condicions per part de l'Iran i, en menor mesura, de Rússia", diu Yazigi.

Des de Moscou, la política d'intervenció a Síria ha tingut com a objectius principals reforçar el govern d'Al-Assad i mostrar la seva preeminència geopolítica. En canvi, l'Iran sembla més interessat a estendre la seva influència regional fins al Mediterrani. Si abans existia un equilibri en les relacions entre Síria i l'Iran, el conflicte ha provocat que la balança es decanti cap a Teheran. "El pes iranià a Síria ha augmentat de manera exponencial, paral·lelament al deute i la dependència del govern d'Al-Assad respecte a l'Iran", explica l'analista Majid Rafizadeh en un article. Aquesta dependència també s'explica per l'aïllament internacional i les sancions que pateix Damasc.

El deute del govern sirí augmenta constantment a causa de la necessitat de cobrir les despeses. Amb cada nou crèdit, arriben noves demandes. "Les limitacions energètiques que hem vist fins ara continuaran i Damasc haurà de fer noves concessions", conclou Jihad Yazigi. "Això crearà molts problemes de sobirania; el govern està hipotecant el futur del país". ◀

El Banc Mundial calcula que el cost de la destrucció material de les infraestructures del país ascendeix almenys a tres cops el producte interior brut sirí d'abans de la guerra

Des de Moscou, la política d'intervenció a Síria ha tingut com a objectius principals reforçar el govern d'Al-Assad i mostrar la seva preeminència geopolítica

ecofestes
Solucions ecològiques per a les teves festes!!

93.837.15.48
www.ecofestes.cat

El país dels tres micos savis

Un activista cultural originari de Damasc relata la seva experiència als calabossos del règim d'Al-Assad abans de l'esclat de la guerra. Ara, viu refugiat a Alemanya

Pare i fill de la nissaga Al-Assad han protagonitzat les matances de Hama (1982) i la guerra actual / HUSSAM SARA

Abdulaziz Ramadan

Escriptor i activista
@xosewist

L'escriptor anglès John Dryden va escriure: "Els errors floten com la palla a la superfície; qui vulgui buscar les perles, caldrà que s'hi submergeixi". Això mateix és el que succeïa quan traçaves el camí de la teva vida, en un context marcat per la negació del jo en pro d'allò *correcte*, amb la voluntat de superar el dany infligit durant tant de temps.

A Síria, quan els pares ensenyaven als seus infants la manera de tirar endavant en una societat basada en el principi de supervivència dels tres micos savis -"no veure el mal, no escoltar el mal, no parlar del mal"- o en el que menciona Confuci a les *Analectes* -"no mirar allò que no toca, no escoltar allò que no toca, no parlar d'allò que no toca"-, la joventut siriana es trobava en la disjuntiva d'acatar aquestes regles i tradicions o bé portar a l'arena política el domini de les ambicions de dignitat i llibertat de tota vida.

Els pares solien educar els seus fills perquè es comportessin, d'acord amb l'edat que tenien, basant-se en el principi dels tres micos savis. Per la seva banda, el règim jugava al joc dels tres ratolins cecs i empenyia la gent a revelar els seus pensaments i les seves idees ocultes. Quan ho feien, els tallaven les llengües i els trencaven els dits. Totes les famílies sirianes tenen almenys un membre que ha estat detingut, arrestat o torturat per les seves opinions.

Mentre el règim interpretava el paper

de la dona del pagès, la joventut siriana jugava el rol dels pobres ratolins, que busquen assolir la dignitat i la llibertat d'expressió, no com els seus pares i avis, que sempre havien acceptat ser seguidors del principi dels tres micos savis, sotmesos a les circumstàncies injustes dels seus temps.

Els "Tres ratolins cecs" és una cançó de bressol anglesa que diu així:

"Tres ratolins cecs. Tres ratolins cecs. Mira com corren. Mira com corren. Van darrere de la dona del pagès, que els talla la cua amb un ganivet de cuina. Heu vist mai una cosa tan esfereïdora com tres ratolins cecs?"

Així és com vivia la joventut siriana, que va créixer sota un Estat d'emergència que va regular tots els aspectes de la seva vida durant dècades; un Estat centrat en la seguretat, que aterria el seu propi poble i li feia tenir por d'expressar-se, de criticar i, fins i tot, d'escolllir la vida i l'educació que volia.

El 2008, vaig ser arrestat a Damasc després d'organitzar un festival cultural kurd. A Síria, no es podia organitzar un esdeveniment com aquell sense permís. El coronel que em va interrogar em va dir que l'havia de considerar com un germà gran: "Escolta el meu consell! Anem a

baix i escriu tots els noms dels altres organitzadors", em va dir.

Em van portar al soterrani i van intentar fer-me escriure per tots els mitjans, però jo no podia perquè havia oblidat l'escriptura just en el moment d'entrar en aquell lloc.

El coronel em va dir: "Tu ets kurd!". Jo li vaig respondre que no, que era siria. Va repetir: "Tu ets kurd i un traïdor". Vaig dir: "No, senyor! Jo sóc siria i no sóc un traïdor". Després es van llançar sobre meu i van començar a colpejar-me.

Aquella va ser la primera vegada que realment vaig sentir que el meu país tenia problemes seriosos, després de patir en primera persona la mentalitat totalitària d'un règim que fomentava els conflictes sectaris entre la població.

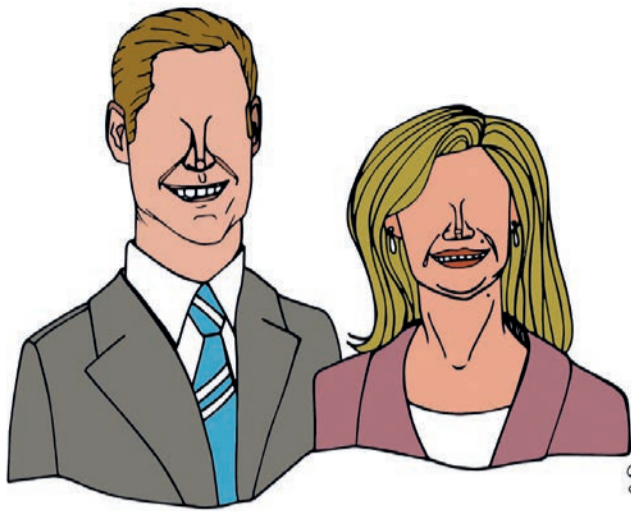
En aquell moment, no sentia amor ni odi, només les tenia a elles: l'Estat i la llibertat (ambdues paraules són femenines en llengua àrab). Si els volia criticar, maleïa la primera. Si volia alimentar l'esperança, estimava la segona.

Quan va començar la primavera àrab, la joventut siriana es va voler tornar cega, de tants ulls que la controlaven. Però els cors buscaven la llibertat, tot i saber que tenia un cost alt.

Mentre aquells ulls inquisidors estaven ocupats vigilant les seves portes, la llibertat de la joventut siriana s'escapava per les finestres i iniciava el camí per fugir d'aquells ulls, que farien el que fos per atrapar-la. ◀

El règim jugava al joc dels tres ratolins cecs i empenyia la gent a revelar els seus pensaments i les seves idees ocultes. Quan ho feien, els tallaven les llengües i els trencaven els dits

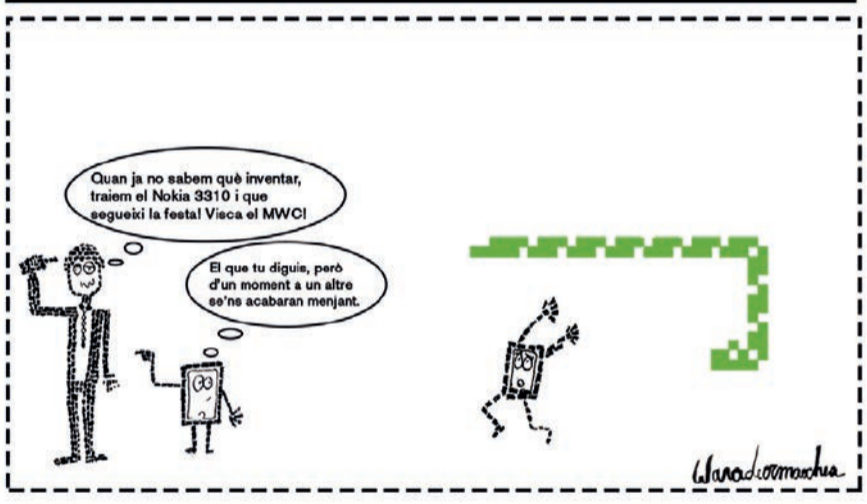
Quan va començar la primavera àrab, la joventut siriana es va voler tornar cega, de tants ulls que la controlaven. Però els cors buscaven la llibertat, tot i saber que tenia un cost molt alt

Marc Vers

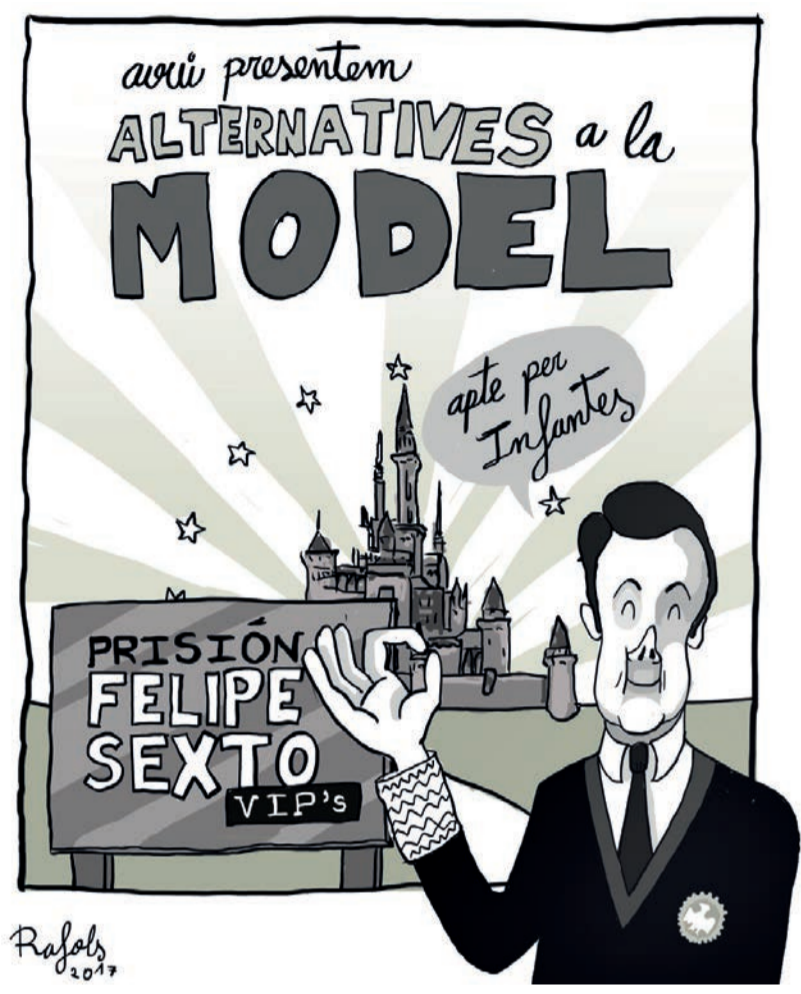
Iñaki: Cristina, com és que ens n'hem lliurat?
Cristina: Perquè hi ha dos tipus de justícia.
La real i la real.

0015 SNAKE 17 03

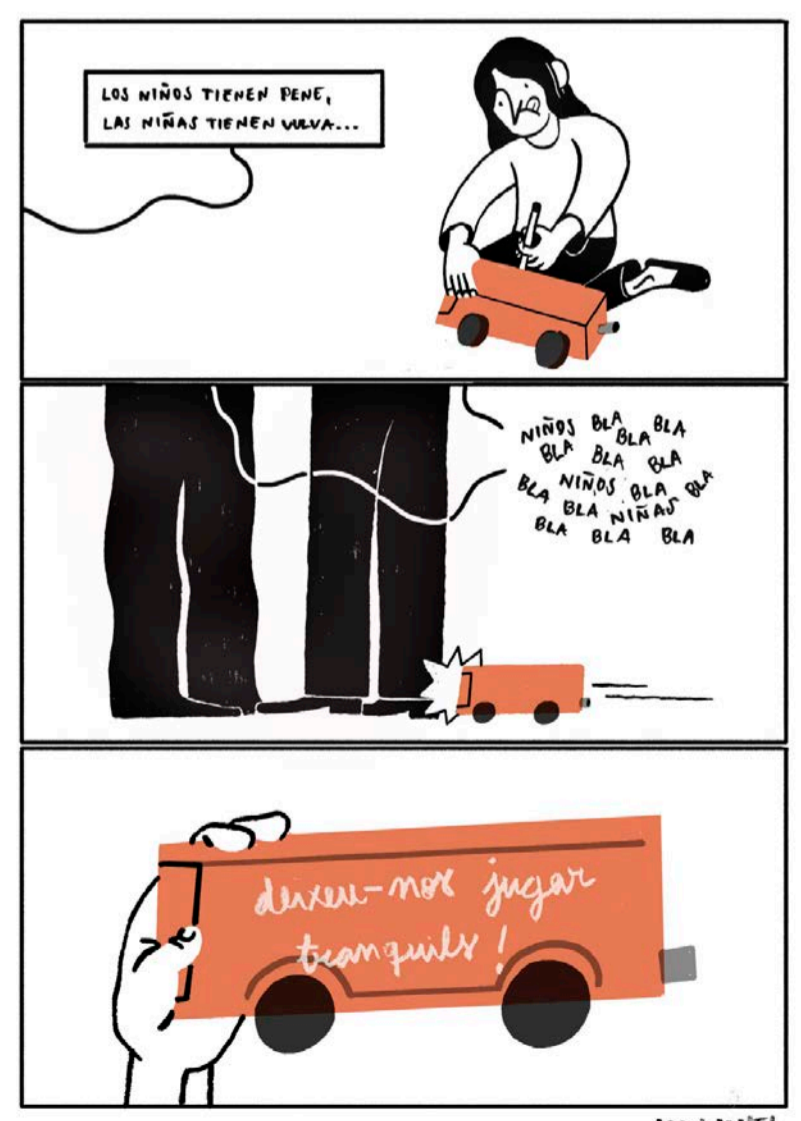

Wanadormachia

tres 2-17

Rafols 2017

JOANMANUEL

28-29

La 'gauche divine' catalana, del rebot generacional del franquisme a l'essència neoliberal del segle XXI

30

El llibre 'La batalla de l'Horta' relata la resistència d'un poble davant les 'misèries del progrés'

Literatura a l'ensenyament: marginació per decret

La supressió d'una hora de literatura catalana a l'actual curs acadèmic ha encès les protestes del Col·lectiu Pere Quart i de diverses veus expertes en l'àmbit de les lletres, que emmarquen aquesta decisió en la progressiva mercantilització del model educatiu

Àlex Romaguera
@AlexRomaguera

Montserrat Roig deia que la cultura és l'opció política més revolucionària a llarg termini. Un principi que contrasta amb l'escassa presència que té en el currículum educatiu, àmbit en què la cultura, arran de les reformes impulsades per l'administració, ha quedat força bandejada els darrers anys. Concretament, els canvis adoptats provenen de la decisió del govern espanyol -presa durant l'etapa de l'exministre José Ignacio Wert- de reduir la matèria de Llengua i Literatura de tres hores setmanals a dues i afegir-hi mitja hora de català i de castellà a fi de poder treballar millor l'assignatura.

A Catalunya, la reducció suposa fer només dues hores de classe, després que el Departament d'Ensenyament esgrimís com a excusa que aquesta era l'única manera de mantenir altres matèries d'humanitats -com la filosofia-, quan el problema de fons és la preeminència de les assignatures tècniques en detriment de les lletres.

Si, a això, hi afegim el fet que només es prescriuen cinc obres per abordar les autores del segle XIX al primer curs i les corresponents al segle XX al segon, el marge per difondre la literatura ha quedat molt limitat. Cal recordar que els aprenentatges literaris es treballen obligatòriament a les assignatures Llengua Catalana i Literatura, d'una banda, i a Llengua Castellana i Literatura, de l'altra. I només hi ha l'opció d'ampliar-los a través de Literatura Catalana, Literatura Castellana i Literatura Universal, tres matèries que, com que són optatives, compten amb molt poc alumnat.

D' 'homo literatus' a 'homo tecnologicus'

A banda de la manca de temps, els sectors contraris a la reforma denuncien que els llibres de text que distribueixen les editorials avantposen els coneixements lingüístics als literaris i que només ofereixen textos fragmentaris i sense endreçar cronològicament. Un criteri que, segons diuen, només persegueix adaptar l'alumnat al temari que es trobarà a l'examen de selectivitat. Això ha fet que moltes mestres renunciïn a difondre les autores de capçalera i que les més compromeses busquin fórmules de tota mena per introduir-les.

La infravaloració està estretament lligada al model cultural hegemònic, en què el dinamisme, la rapidesa i la banalització fan que l'alumnat no interioritzi el que llegeix

Segons proclama el col·lectiu al manifest, s'hauria de recuperar la tercera hora a l'assignatura obligatòria del batxillerat i difondre les velles i les noves creadores

"Fem mans i mànigues perquè els estudiants llegeixin *Tirant lo Blanc* o *Terra baixa*, però, tot i això, la majoria surten del batxillerat sense conèixer els principals autors del segle XX". Així ho denuncia el Col·lectiu Pere Quart, segons el qual l'alumnat entra a la universitat sense fer-se seus Joan Maragall, Víctor Català, Josep Carner, Mercè Rodoreda, Joan Oliver, Joan Fuster, Montserrat Roig, Salvador Espriu, Joan Vinyoli i altres representants de l'anomenada època daurada de la literatura en català. Per tant, si durant l'ESO la difusió de la nostra literatura queda a mercè de cada centre, en arribar al batxillerat, el saber literari queda relegat en benefici de les matèries que l'alumnat trobarà a la prova d'accés als estudis superiors.

"Les lleis del mercat i la pèrdua de valor simbòlic de la literatura i la cultura en general han generat aquesta situació". Això és el que expressa el manifest *SOS Literatura a l'ensenyament*, amb què el Col·lectiu Pere Quart rebutja la manca de continguts literaris en l'ensenyament reglat. Un problema que aquesta entitat, integrada per una quinzena de professores i escriptors catalanes, atribueix a l'obsessió per l'utilitarisme que regeix el sistema social imperant i, de retruc, també l'ensenyament, on la tendència passa per eliminar els sabers que, suposadament, no són rendibles econòmicament.

El Col·lectiu Pere Quart ha començat una lluita a la qual s'han afegit altres pedagogues que consideren que la literatura està patint una progressiva residualització a secundària. Segons aquestes veus, la infravaloració està estretament lligada al model cultural hegemònic, en què el dinamisme, la rapidesa i la banalització fan que l'alumnat -i la població en general- no interioritzi el que llegeix ni hi reflexioni. Aquest estil de vida, assenyalen, provoca que s'infravalorin els coneixements humanistes, que segons les sociolingüistes ens poden ajudar a pensar

Estudiants d'ESO a la biblioteca de l'escola Joan Pelegrí de Sants / ESCOLA JOAN PELEGRÍ

/ FREDDY DAVIES

i adquirir sentit crític. Algunes recorden que, fins als 25 anys, les persones establim les connexions neuronals que ens permeten associar idees i sentir-nos d'una mateixa realitat cultural. De manera que tot allò que no hàgim cultivat abans, difícilment ho podrem adquirir després.

Patrimoni en joc

Joan Martori, del Col·lectiu Pere Quart, reflexiona sobre la necessitat de revalorar aquest aprenentatge. "Jo vaig tenir Joaquim Molas i Jaume Cabré de professors, en una època en què fer literatura catalana suposava un compromís amb la llengua i la cultura del país. Per això, entenc que el coneixement sempre va aparellat al compromís cultural i social". Una opinió compartida pel poeta Ponç Pons -que en un article recent qualifica la literatura com "l'espai on cada poble madura la seva personalitat"- i pel professor Llorenç Soldevila, segons el qual és una llàstima que es valori més el patrimoni material que no pas el patrimoni immaterial, per l'esforç de recreació que suposa.

Davant la pèrdua de pes de la literatura a l'ensenyament, el Col·lectiu Pere Quart ha engegat una campanya perquè l'administració replantegi l'actual model educatiu i vetlli perquè totes les autores de referència tinguin antologies i obres completes accessibles a tothom, especialment entre la població escolar. Un canvi de política que, segons proclama el col·lectiu al manifest, hauria de passar per recuperar la tercera hora a l'assignatura obligatòria del batxillerat i difondre les velles i les noves creadores a la universitat i altres espais acadèmics. Fins ara, ja hi ha 3.100 signatures -entre estaments i ciutadania a títol individual- d'adhesió al manifest de l'entitat, per a la qual "el coneixement de la literatura és bàsic si volem un país més culte, lliure i humà". ◀

PAULA ALBA RODRÍGUEZ FAJARDO

PROFESSORA I INTEGRANT DEL COL·LECTIU PERE QUART

"Si no eduquem en cultura, acabarem creant analfabets funcionals"

À.R.

@AlexRomaguera

Quan et vas començar a interessar en la literatura catalana?

Va ser al batxillerat. Jo, que provinc d'un barri castellanoparlant obrer i sóc la tercera generació d'immigrants andalusos, sempre tenia desfici per llegir. Però, de cop i volta, gràcies a la meva professora de literatura, Vicent Andrés Estellés, Maria Mercè Marçal, Pere Quart i Montserrat Roig van aparèixer a la meua vida. Gràcies a aquests escriptors, vaig sentir moltes coses sobre la meua condició de dona o la meua identitat. Els límits de la sensibilitat es van eixamplar i això em va empènyer a estudiar Filologia Catalana a la universitat. Volia saber-ne més.

Què ens aporten aquestes autores?

Et fan integrar a la cultura i a la societat que t'envolta, a part d'interpel·lar-te en conceptes constituents com l'amor, la mort, la sexualitat o el desig de conèixer l'origen o la veritat.

Amb el procés de Bolonya i les reformes dels plans educatius, les humanitats han quedat arraconades?

Totalment; ja fa temps que passa. Al màster de Formació del Professorat que s'imparteix a la UAB, per exemple, hi ha una obsessió perquè se segueixi la metodologia de les Seqüències Didàctiques per Projectes, una planificació aparentment progressis-

ta, però que al capdavant té una visió utilitarista del coneixement.

Des de la docència, com podeu influir per canviar la situació?

Amb dues hores setmanals de Llengua Catalana i Literatura i una ràtio tan alta d'alumnes, el marge d'actuació és petit. No obstant això, entrem cada matí a l'aula amb la idea de transmetre i generar coneixements. De fet, qui més qui menys, tots els alumnes són curiosos i rebels, d'aquí que els puguem ajudar a construir les seves identitats i els seus valors.

Cal que el conjunt del sistema educatiu s'hi impliqui més?

Tothom hauria d'implicar-s'hi perquè, si no, hi haurà creadors -antics i novells- com Carles Hac Mor, Esther Xargay, Mireia Calafell, Miquel de Palol i un llarg etcètera que no es coneixeran. Cal, doncs, que l'escola integri la literatura a la base del currículum educatiu i, mentrestant, l'apropi a les aules. D'idees, no en falten: podem elaborar plans lectors, obrir les biblioteques dels centres a recitals o lectures literàries, utilitzar les noves tecnologies per dialogar amb els autors... El repte és que la societat s'adoni que, si no formem en cultura, acabarem creant analfabets funcionals.

L'esquerra divina

Veritats i mites d'una generació de fills i filles de l'oligarquia franquista que van rebre apel·latius tan contraposats com 'pijos' d'esquerres o intel·lectuals amb ànsies d'alliberament

Albert Alexandre
@albertalexan

Esquerra de caviar, *radical chic*, nens i nenes de casa bona, *pijos* d'esquerres, esnobs, hedonistes, descendents del franquisme... són alguns dels qualificatius que s'han emprat per descriure l'anomenada *gauche divine* de Barcelona: la jove esquerra divina de finals dels anys 60 i principis dels 70.

Però aquests no són els únics adjectius. Una historiografia més benevolent ha descrit la *gauche divine* com un moviment d'intel·lectuals i artistes amb una ferma convicció democràtica i ànsies d'alliberament individual i col·lectiu. Una definició que sovint ha estat utilitzada per la mateixa gent que en va formar part: Ricard Bofill, Esther Tusquets, Isabel Steva -*Colita*-, Jaime Gil de Biedma, Teresa Gimpera o Jorge Herralde, entre altres.

De forma més resumida i sense entrar en detalls valoratius, la *gauche divine* va ser l'apel·latiu que el periodista Joan de Sagarra va donar a un grup de joves de Barcelona en una de les seves cròniques a *Tele/Expres*. Nois i noies que es movien pels mateixos bars, restaurants i discoteques i que tenien interessos comuns en l'àmbit cultural.

Trencament generacional

Corria l'any 1967 a Barcelona i el règim franquista era més viu que mai, tan asfixiant com sempre. Els fills i les filles de la burgesia, infants durant la Guerra Civil, volien escapar d'aquest clima claustrofòbic que també vivien a casa seva en forma de repressió moral: els seus pares havien estat membres actius de la implantació i l'administració del règim.

Els fills i les filles de la burgesia, infants durant la Guerra Civil, volien escapar d'aquest clima claustrofòbic que també vivien a casa seva en forma de repressió moral

Editorials com Lumen, Anagrama, Tusquets o La Gaya Ciencia nasqueren en aquella època de la mà d'Esther Tusquets, Jorge Herralde, Beatriz de Moura i Rosa Regàs, respectivament

A més a més, el context internacional d'aquells anys estava patint una transformació sense precedents des de la fi de la Segona Guerra Mundial, que desembocaria en el Maig del 68. No és estrany que el jovent d'aquestes famílies adinerades, que a diferència de la majoria de catalanes tenia la possibilitat de viatjar per Europa, volgués emular el que veia més enllà de la frontera amb França.

Tot grup humà es vertebrava si té una geografia on poder expressar-se; en aquest cas, locals com Bocaccio, Flash Flash o Via Veneto van ser l'epicentre de l'esquerra divina. Establiments que s'ubiquen en el que avui dia i en to humorístic s'ha batejat com l'*upper Diagonal*: el triangle que va de Balmes a Numància i de la Diagonal a General Mitre.

Segons relaten les protagonistes de la *gauche divine*, freqüentar aquells locals altament endogàmics era com viatjar a París o Milà. Eren espais on la dona podia abandonar les cotilles estètiques i morals; emplaçaments en què es discutia la darrera pel·lícula francesa censurada a l'Estat espanyol; indrets concorreguts pels escriptors del *boom* literari llatinoamericà. Al cap i a la fi, locals on -com va dir el propietari del Bocaccio, Oriol Regàs, en una entrevista feta l'any 1971 per Anna Maria Moix- "la gent d'esquerra feia el possible per viure com gent de dretes".

Però aquests locals d'oci no són els únics punts del mapa de la geografia sentimental de la *gauche divine*. Cadaqués es va convertir, per dos motius, en una espècie d'oasi pel grup. Per una banda, el caràcter del poblet on vivia Salvador Dalí era més obert que el d'altres poblacions catalanes, per la seva proximitat amb França. D'altra banda, Cadaqués era una ubicació força aïllada perquè no hi havia una carretera en condicions que la connectés ràpidament amb ciutats com Girona o Figueres. Ambdues especificitats van fer que inclús Oriol Bohigas manifestés amb total impunitat i befa que la *gauche divine* concentrada allí era el Partit Comunista de Cadaqués (o potser ho deia de debò).

No tot eren nits d'alcohol (l'única substància que reconeixen que consumien en excés) o estius a la costa. Jordi García-Soler, periodista i membre integrant del grup, afirma que, tot i que se'ls titllava de *pijos* que podien permetre's sortir de festa nit rere nit, eren persones que, en el camp de la cultura, treballaven de manera stakhanovista, en referència al moviment obrer de la mineria de l'antiga Unió Soviètica. Encara que la justificació és frívola, la producció intel·lectual de la *gauche divine* és vertaderament notable. Ningú no va esdevenir una escriptora o una pintora famosa. La seva tasca es va situar en l'àmbit de tot allò que envolta l'art i la cultura. Editorials com Lumen, Anagrama, Tusquets o La Gaya Ciencia nasqueren en aquella època de la mà d'Esther Tusquets, Jorge Herralde, Beatriz de Moura i Rosa Regàs, respectivament.

Moltes de les escriptores que trobem dins el grup responen a un perfil que evidencia la manca d'imaginació de les classes

burgeses barcelonines. Maruja Torres, Terenci Moix, Anna Maria Moix o Manolo Vázquez Montalbán s'assemblen per haver pertangut de manera tangencial a la *gauche divine* i per haver sorgit d'ambients més obrers que la resta de les seves companyes. Juan Marsé comentà que, a aquells fills de casa bona, els agradava tenir entre les seves files una nota de marginalitat que contrapuntés la seva extracció social.

Potser els camps més prolífics de producció van ser els relacionats amb el món de la imatge i l'arquitectura. Fotògrafs com *Colita* i Xavier Miserachs o cineastes com Gonzalo Herralde o Vicente Aranda van retratar el lustre més actiu de la *gauche divine* amb tot luxe de detall. Massa luxe i detall; per això avui dia tenim una producció vasta que magnifica el grup i la seva importància.

Pel que fa a l'àmbit del disseny i l'arquitectura, trobem noms com el d'Oscar Tusquets, Ricard Bofill o Oriol Bohigas. El trio és responsable de l'Hotel Vela, la Vila Olímpica o l'Edifici Meridiana, una icona del desenvolupisme franquista.

La repressió, el punt i final

La decadència de la *gauche divine* es va produir amb el canvi de dècada, per dos esdeveniments succeïts els anys 70 i 71. Entre el 12 i el 14 de desembre de 1970, la intel·lectualitat catalana antifranquista es concentrà a l'abadia de Montserrat per protestar pel Procés de Burgos, és a dir, el consell de guerra contra setze militants d'ETA que havia d'acabar en pena de mort per a totes elles. L'anomenada Tancada de Montserrat, on trobem representada la majoria de la *gauche divine*, va donar resultat i, el 29 de desembre, el règim concedí un indult a les persones acusades a canvi de penes que anaven dels dotze als 70 anys de presó. Tot i així, el règim va ser implacable amb les reunides a Montserrat, que patiren sancions econòmiques, la retirada dels passaports o la prohibició d'actuar en públic.

El desembre de l'any següent, *Colita* va inaugurar una exposició fotogràfica amb retrats del grup anomenada *La Gauche qui rit*, que va ser clausurada de manera fulminant per la policia del règim l'endemà de la inauguració i abans que s'obris al públic.

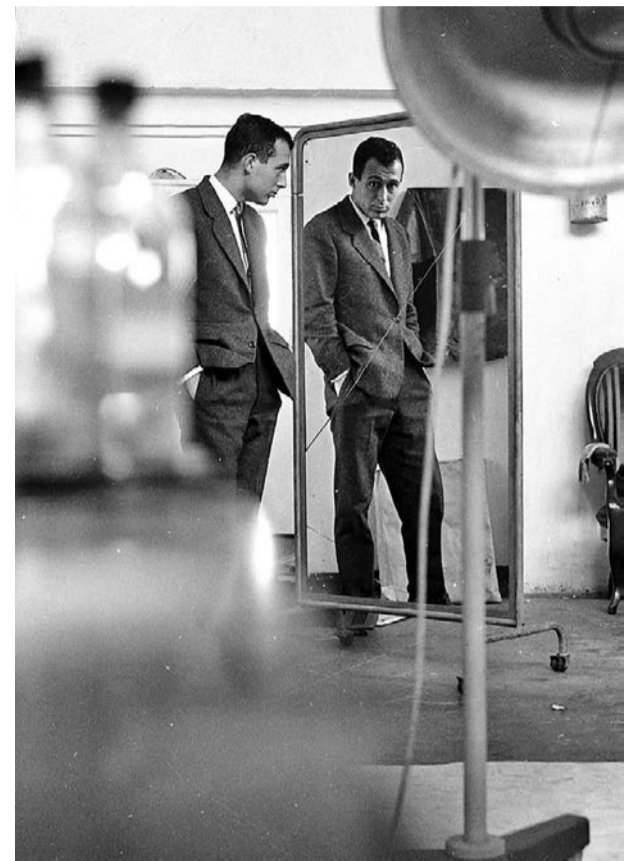
La festa s'havia acabat, la *gauche divine* havia tocat fibres sensibles del règim fent visible internacionalment l'enclaustrament que vivia l'Estat espanyol. El franquisme agonitzant ja no permetria cap mostra de protesta del grup, per molt innòcua que fos.

La sala de festes Bocaccio era un dels seus llocs de trobada. Imatge de l'any 1967 / BOCACCIO

A la dreta, autorretrat de Xavier Miserachs. A sota, l'Hotel Vela, dissenyat per Ricardo Bofill, membre de la 'gauche divine'

El moviment que mai no va ser

Alberto Villamandos és, probablement, qui més ha reflexionat sobre la importància posterior de la *gauche divine*. El professor de la universitat de Missouri-Kansas City, al seu llibre *El discreto encanto de la subversión*, parla de dos moments crucials.

Després de desaparèixer públicament amb la repressió del règim franquista l'any 71, les integrants de la *gauche divine* es van centrar en els seus projectes personals. Amb els anys i la perspectiva, a partir de la dècada dels 90, començaren a sorgir nombroses biografies i memòries del grup escrites per les seves integrants. Van ser aquests llibres (normalment d'homes) els que van donar categoria de moviment a la colla, que -com escrivia Montalbán el gener de 1971- mai no ho va ser. Segons l'escriptor barceloní, no eren més que professionals liberals en una societat tan claustrofòbica que era incapaç d'assumir professionals liberals. A més a més, les autobiografies van dotar la *gauche divine* de certes característiques que mai no va tenir, com per exemple el feminisme o la lluita frontal contra el sistema.

L'any 2000, Maserachs, Maspons i Colita van fer una exposició fotogràfica de la *gauche divine* impulsada pel ministre de Cultura del govern del Partit Popular, Mariano Rajoy. Aquesta exposició acabà convertint l'esquerra divina, definitivament, en un moviment. Villamandos considera que va ser una estratègia del PP per

reivindicar una herència democràtica i liberal, progressista i de classes altes, no militant i no catalanista amb la qual poder bregar més fàcilment. Un exercici de reconversió de l'antifranquisme en quelcom controlable i no combatiu per part de la dreta postdictatorial. D'aquesta manera, s'invisibilitzaven els anys posteriors de lluita antisistema representats pels moviments socials, el Partit Comunista, la CNT i el moviment punk barceloní.

La reactualització de la *gauche divine* com a opció antifranquista de l'any 2000 suposava quelcom encara més dur per qui va patir la dictadura. Es teixia una línia successòria inalterable (per molt que algunes de les accions del grup fossin encomiables) entre els pares del franquisme, els fills del franquisme i la nova democràcia.

Segell neoliberal

A les persones que van integrar aquest grup, se'ls ha de reconèixer la tasca de portar la cultura en un país que es volia inculte, d'haver encès una espurna de llum dins el franquisme. De totes maneres, avui dia, representen l'*establishment* i el neoliberalisme cultural de forma nítida. De fet, la seva geografia íntima no ha perdut ni un àtom de vigència i, encara avui, podem copsar el germen de la *gauche divine* tant a les editorials més importants de la llengua catalana i castellana situades a l'*upper Diagonal* com a les paelles que Pilar Rahola organitza a Cadaqués amb la plana major de la dreta catalana. ◀

Les autobiografies van dotar la *gauche divine* de certes característiques que mai no va tenir, com per exemple el feminisme o la lluita frontal contra el sistema

A les persones que van integrar aquest grup, se'ls ha de reconèixer la tasca de portar la cultura en un país que es volia inculte, d'haver encès una espurna dins el franquisme

PART A CASA I COM A CASA

migjorn
casa de naixements

www.migjorn.net
Tlf. 938 33 06 78

Assegurances ètiques i solidàries

arc
COOPERATIVA

www.arccoop.coop

La **Directa** utilitza els serveis de

foli verd
gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

MENÚ DEL DIA

al KOP DE MÀ

cuina casolana
opció vegetariana
preus populars

C/Riego 4
SANTS

terra d'escudella
www.tdk.cat

menú al migdia
carta de nit
taules d'embotits
amanides
patates braves
cerveses artesanes
cultura popular
exposicions

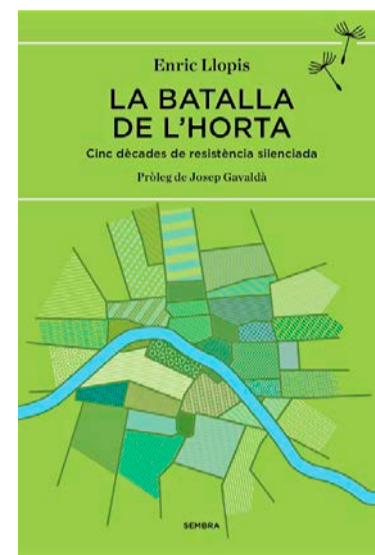
C/ Premià, 20 baixos. Sants (Bcn)
tel. 93 422 16 13

Les indígenes de l'Horta

El llibre 'La batalla de l'Horta' recull, a través de la veu de les protagonistes, els atacs contra la zona agrícola de la ciutat de València i les resistències que s'hi van generar durant la dècada passada

/ DAVID SEGARRA

Jordi Garcia
@La_Directa

Una dita africana afirma que *fins que els lleons no tinguem els seus historiadors, les històries de cacera glorificaran el caçador*. I és que deixar constància de les batalles és essencial, tant per a recordar les xicotetes victòries que ens empenyen a seguir en peu com per a no oblidar les derrotes i no cometre les mateixes errades en el futur. El llibre *La batalla de l'Horta*, escrit per Enric Llopis i publicat per Sembra Llibres, és això: la història dels sense nom, com bé explica Gavaldà al pròleg, un cant a les -i també de les- indígenes de l'Horta. El llibre recull, de manera excel·lent, els atacs contra l'horta valenciana i les resistències que s'hi van generar, sovint mitjançant les veus en primera persona de la gent que va sofrir les misèries del progrés en les seues carns, una manera de contar la història que ens fa partícips d'aquelles vivències i no deixa ningú indiferent.

Negocis al marge de la vida

El llibre explica com, en nom del progrés, diverses administracions municipals, autonòmiques i estatals governades per diferents partits es van posar d'acord per a fer negoci amb les vides de la gent aprofitant l'auge de la bombolla immobiliària en un període marcat per una agricultura malmesa per les dures condicions dictades per Europa i una dinamització de l'economia basada en la construcció a través del crèdit i amb un fort component especulatiu. Com a exemple, podem parlar de la Zona d'Activitats Logístiques (ZAL) que, en paraules de l'autor, "s'explica en el context d'una València postmoderna i fastuosa: la capital de les grans infraestructures i els grans esdeveniments

que ambicionava una àrea industrial situada al costat del port en la qual es pogueren manipular i emmagatzemar les mercaderies per al comerç internacional". El projecte es va desenvolupar ràpidament, sense contemplar alternatives i sense pensar en les conseqüències que comportava dur-lo a terme. Així, com en altres processos semblants, la població de la Punta va perdre les seues cases, però, sobretot, un model de vida al marge de la ciutat i connectat amb el camp. La narració en primera persona dels fets ocorreguts ompli de ràbia quan conta que molta gent veïna de la Punta va morir mesos després perquè no va poder adaptar-se a la vida a la ciutat, tan diferent de la que havia viscut anteriorment. Aquests processos, lligats a la idea de progrés i a la fal·làcia de ser executats per raons d'interés general, han suposat, a banda de les desgràcies personals, una pèrdua molt valuosa de superfície conreada: s'ha passat de 18.319 hectàrees l'any 1959 a només 5.213 el 2008.

Tot i les derrotes que hem comentat anteriorment, les batalles per l'Horta s'han abastit d'una solidaritat, un suport mutu i una cooperació fortes. Continuant amb l'exemple de la lluita contra la ZAL a la Punta, podem dir que molts col·lectius participaren en la resistència: grups ecologistes, veïnat afectat, estudiantat, okupes... Tothom va aportar el seu granet d'arena per a mantindre un model de vida allunyat dels ritmes que imposa la ciutat. Tot i les derrotes, aquest moviment de resistència comarcal ha anat creixent i ha après de les velles errades. Un bon exemple és l'última lluita per la paralització del nou Pla General impulsat pel Partit Popular, que pretenia urbanitzar quinze hectàrees de sòl hortícola en una ciutat que havia

perdut 30.000 veïnes i que tenia 60.000 habitatges buits. La resistència no es va fer esperar i s'engegà la campanya Horta és futur, que va actuar com a nexa entre els barris ja mobilitzats i d'altres que estaven amenaçats per la reforma. Hi va haver una coordinació entre diversos actors, que va ser fonamental per a guanyar l'última batalla al PP, que, abans de perdre les eleccions, volia donar l'última estocada a l'horta.

Velles formes de vida per un nou món

A tall de conclusió, el llibre mostra la necessitat de recuperar la memòria per a construir el futur. I dibuixa, a través de les narracions de les protagonistes, un model de vida que el capitalisme i els seus gestors autòctons, disfressats de progrés, han intentat esborrar. Recuperar la memòria és, a banda de recordar el que va passar a casa nostra uns anys enrere, valorar determinades pràctiques com el *tornallom* o la *tira de comptar*, sempre lligades a la idea de cooperació, suport mutu i autonomia, per a construir un futur allunyat dels circuits del mercat capitalista. Recuperar velles formes de vida, de la cultura popular, per a construir el nou món que portem als nostres cors. ◀

A través de les narracions de diferents testimonis, l'obra dibuixa un model de vida que el capitalisme i els seus gestors, disfressats de progrés, han intentat esborrar

RESSENYES

Una revenja històrica vistosa

Ignasi Franch
@ignasifranch

El **E**ls anys de colonització japonesa, anteriorment silenciats, s'han convertit en un tema recurrent del cinema sud-coreà recent. S'ha abordat en forma de *thriller* d'espionatge (*El imperio de las sombras*) i també de drames sobre l'esclavitud sexual infringida a milers de dones (*The last comfort woman, Spirits' Homecoming*). En canvi, *Asesinos* aposta per l'espectacle d'acció protagonitzat per un grup partisà. Tot i l'orientació comercial de la proposta, els seus responsables no oculten ni suavitzen les implicacions de la lluita armada. La violència no va dirigida contra edificis ni masses anònimes de soldats: l'objectiu és matar un prohom col·laboracionista i un militar nipó durant el casament del segon amb la filla del primer. Un agent doble complicarà les coses i el grup serà perseguit per dos sicaris.

El realitzador Choi Dong-hoon (*El gran golpe*) ofereix un *blockbuster* que juga diverses cartes. Les escenes de tirotejos, extraordinàriament vistoses, refermen la capacitat tècnica de la indústria audiovisual sud-coreana, mentre els personatges secundaris introdueixen tocs d'humor -i de distanciament vers

la cruesa dels fets narrats-, a través dels quals afloren debats *tarantinians* sobre la viabilitat econòmica d'esdevenir assassins patriòtics. No hi falten els amors sublimats amb gestos heroics ni els excessos monumentalistes, ja que la durada de la pel·lícula -s'acosta a les dues hores i mitja- pot reduir la seva intensitat.

Com acostuma a succeir al cinema propagandístic, figures molt diverses acaben unint-se per una causa comuna. L'heroïna, que ha patit les tendències genocides de l'imperialisme japonès, mostra la seva resolució des de l'inici. Els seus companys són més escèptics, però el tarannà desfermadament homicida del militar a qui han de matar facilita el tancament de files patriòtic. Choi i companyia no forcen el *happy end*, que resultaria molt estrident en aquesta història de sacrificis i derrotes, sinó que assagen una sortida agredolça en forma de consolació venjativa i càstig dels traïdors. ◀

BD/DVD

Asesinos

Director: Choi Dong-hoon

Guionista: Choi Dong-hoon, Lee Ki-cheol

Durada: 140 minuts

Editora: Mediatres / Cameo

Elegància 'underground'

Ferran Domènech
@ferranmanlleu

Malgrat les poques visites que acumula a Youtube, l'EP (*extended play*) *Pizza i fum* és una mostra ben significativa del bon moment en què es troba el hip-hop *underground* en català. Cinc temes, gairebé divuit minuts i *flows* d'escàndol sobre els *beats* de Patxi Vazili (*also known as -aka- Viktor Pizza*). Firmen el treball Poor Tràmit i l'Autèntic Home Llàdriga.

Segurament, qui menys destaca és Poor Tràmit. Hi intervé amb rapejos incisius i energètics -que no lliguen excessivament amb el clima relaxat de la part instrumental- i amb un estil que remarca les rimes amb força. Per la seva banda, al llarg de l'EP, l'Home Llàdriga demostra una bona conducció dels temes amb *flows* melòdics i ofereix una actitud que pot arribar a fregar el pasotisme, però connecta perfectament amb la part instrumental. Els *beats* de Patxi Vazili són tranquils i elegants, amb referències a temes clàssics, tal com fa en altres projectes com Extraño Weys.

A més, al tema "Carbonara, baby", Vazili canta un fragment amb tons impecablement *funk*.

Però el que realment fa que *Pizza i fum* sigui destacable són les col·laboracions: veus de referència com el Senyor Oca, Rodrigo Laviña (*aka Sir JKLZ1*) i Mauro I, de l'Exèrcit d'Alliberament Musical. Tots ells amb intervencions breus, però acuradíssimes, que doten el treball de dinamisme i aconsegueixen mantenir l'atenció de l'oient en tot moment. Amb un estil particularment concís, hi col·labora un Laviña molt fosc i poc energètic, però no per això faltat de ritme i qualitat. A la darrera col·laboració, Mauro I se'ns presenta amb seguretat, lluint-se en un registre al qual no ens té acostumats. En resum, or per les orelles. ◀

EP

Pizza i fum

Poor Tràmit i l'Autèntic Home Llàdriga

Autoeditat

Durada: 17' 51''

de quina banda estàs?

per canviar les coses cal mullar-se

ecologistes
en acció

Associa't a www.ecologistasenaccion.org

/ FREDDY DAVIES

“El poble yazidita ha patit 74 intents de genocidi”

Alex Romaguera
@AlexRomaguera

Quan vas decidir ajudar les dones yazidites raptades per Estat Islàmic (EI)?

De jove, vaig conèixer algunes dones que havien escapat del captiveri. I, recentment, n'he conegut d'altres, malgrat viure refugiada a Alemanya per culpa de les amenaces. Però n'hi ha prou amb ser yazidita per sentir-m'hi implicada.

Des dels temps de l'Imperi Otomà (1299-1923), el vostre poble ha estat perseguit de manera sistemàtica. És així?

Ja hem patit 74 intents de genocidi al llarg de la història. El més destacat va ser l'any 1915, quan l'imperi turc va assassinar més de cent mil persones, entre armènies, sirianes i yazidites. Qui més ens ha atacat són els grups islamistes radicals, que ens consideren infidels tot i que som la comunitat ètnica més antiga de l'Orient.

Aquests grups identifiquen el vostre creador, Taus Melek, amb el dimoni. Per quin motiu?

Fan una interpretació falsa de la nostra religió. Melek és l'únic dels set àngels que, quan Déu va manar-los reverenciar Adam, ho va rebutjar i va afirmar que només creia en un Déu propi. Per nosaltres, aquest acte -pel qual va passar 7.000 anys a l'infern- va ser una mostra d'amor cap al seu creador. És per això que l'islamisme considera que som infidels i adorem el dimoni, tot i que és tot el contrari. Els més hostils són els sectors sunnites, que pretenen estendre el califat per Orient i Occident. Amb els xiïtes, en canvi, no hi tenim problemes.

Actualment, més de 4.000 persones, un 80% de les quals són dones, es troben en mans d'EI. Què pretén amb aquests segrestos?

L'objectiu és l'extermini. Ho propaga el mateix diari digital *Dabiq*, que, a través dels seus articles, crida a segrestar les dones per utilitzar-les com a esclaves o explotar-les sexualment. Sabem que centenars d'elles han passat per la regió de Mossul i, d'allà, han sortit en avions militars cap a Síria i altres països de la zona. També s'enduen nens per vendre'ls a famílies adinerades o adoc-trinar-los amb el propòsit que lluitin amb Estat Islàmic. Hem documentat 911 nens que han estat en camps d'entrenament.

La teva activitat consisteix a alliberar les persones que romanen captives. Com ho fas?

Les intentem treure a través d'activistes que intercedeixen als seus entorns perquè s'escapin o per assegurar que, quan ja ho han aconseguit, arribin a un lloc segur. Calculem que, els últims anys, prop de 2.500 dones han fugit aprofitant un bombardeig o la distracció dels raptors. Només n'hem rescatat una minoria de manera directa; de la mateixa manera que hem ajudat diversos nens a desertar de les files d'EI, per bé que el nombre és molt inferior.

Quan surten del captiveri, quin acompanyament reben?

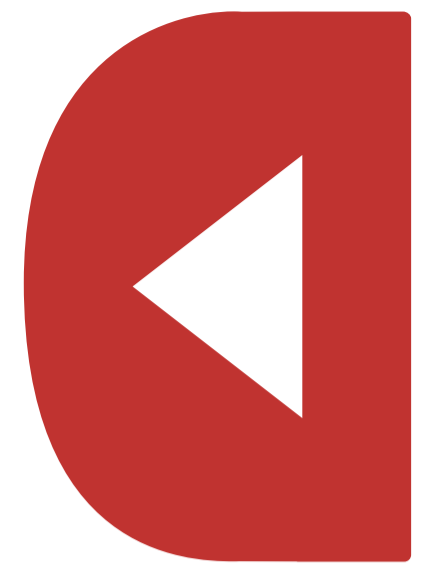
Diverses entitats els ofereixen suport psicològic i social. Cal tenir en compte que la majoria de dones han estat violades i que algunes han vist com assassinaven els seus fills. En aquest moment, són amb les seves famílies als quinze campaments habilitats al Kurdistan iraquiana, on, malgrat la manca d'assistència i l'escassetat de serveis, poden tenir una vida completament autònoma. Fins i tot n'hi ha que, una vegada refetes del trauma, participen en fòrums on expliquen la seva terrible vivència. N'estem molt orgullosos.

Com s'explica la manca de suport del govern de l'Iraq?

El govern es desenten de les minories. Però no només de la comunitat yazidita; fa poc, es van cremar tres poblats cristians i tant la població xabak -a la província iraquiana de Nínive- com la turmana van haver de fugir cap a altres territoris. Ara bé, Occident també n'és responsable quan estableix acords amb l'Àrabia Saudita, finançadora d'Estat Islàmic, o dona suport al govern de Turquia, que sempre ens ha perseguit.

Creus que la Unió Europea corregirà les seves polítiques?

Li diem que no és possible assolir la pau sense un marc de justícia. Per tant, confiem que adopti mesures que contribueixin a pacificar l'Iraq, on molts joves somnien amb una primavera que permeti transformar el país en un espai de convivència entre les diferents minories. Fins que això no arribi, almenys, li demanem que ens ajudi a romandre en un lloc on puguem viure amb seguretat. ◀

inDirecta

Nareen Shammo,
periodista yazidita

El 3 d'agost de 2014, Estat Islàmic va cometre una de les pitjors massacres contra la comunitat yazidita que es recorden. Aquell dia, més de 5.000 habitants de la regió de Sinjar, situada al nord-oest del Kurdistan iraquiana, van ser assassinades i prop de 40.000 van quedar sota el setge del grup islamista radical. Una operació terrestre de les YPG i la guerrilla kurda del PKK, amb suport aeri nord-americà, va permetre trencar el bloqueig. A aquesta situació, cal afegir-hi els milers de criatures i dones yazidites raptades pel grup extremista i utilitzades com a esclaves o com a font de finançament. Nareen Shammo ha documentat l'abast d'aquest procés de neteja ètnica -sorgit a partir d'una interpretació diabòlica de la religió mono-teista que professen- a *Slaves of the Caliphate (Esclaves del Califat)*. Periodista de 29 anys, Shammo viu refugiada a Alemanya després de rebre amenaces de mort arran de la seva implicació en el rescat de dones segrestades per Estat Islàmic. El seu testimoni davant les Nacions Unides ha permès desvetllar la responsabilitat que tenen Turquia i la comunitat internacional en els abusos que es perpetren contra aquesta i altres minories del Pròxim Orient.